

บทที่ 4

กลวิธีการเขียนสารคดีของธรรณ์ อัครนาวาสวัสดิ์

ผลงานประเภทสารคดีของธรรณ์ อัครนาวาสวัสดิ์ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้ความรู้เกี่ยวกับสัตว์ทะเล การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการเล่าประสบการณ์จากการท่องเที่ยว โดยใช้กลวิธีการเขียนเพื่อให้สารคดีน่าสนใจ โดยในบทนี้ผู้วิจัยศึกษาไว้ ดังต่อไปนี้

1. การนำเสนอสารในงานเขียนสารคดีของธรรณ์ อัครนาวาสวัสดิ์
2. การใช้ภาษาในงานเขียนสารคดีของธรรณ์ อัครนาวาสวัสดิ์

4.1 การนำเสนอสารในงานเขียนสารคดีของธรรณ์ อัครนาวาสวัสดิ์

สารเป็นเรื่องราว ความคิด และวัตถุประสงค์ที่ปรากฏในงานเขียน โดยผู้เขียนเป็นผู้เสนอสารเพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบและมีปฏิกิริยาตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้วิจัยพบว่า สารที่ปรากฏในงานเขียนสารคดีของธรรณ์ อัครนาวาสวัสดิ์ มีทั้งสารที่เสนอข้อเท็จจริง และสารที่แสดงความคิดเห็น ผู้วิจัยได้จำแนกการนำเสนอสารในงานเขียนสารคดีของธรรณ์ อัครนาวาสวัสดิ์ โดยผู้วิจัยได้จำแนกประเภทของสารตามการจำแนกของสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (อ้างแล้วหน้า 20) ดังต่อไปนี้

4.1.1 การนำเสนอข้อเท็จจริง

4.1.2 การนำเสนอข้อคิดเห็น

4.1.1 การนำเสนอข้อเท็จจริง

สารประเภทข้อเท็จจริงเป็นสารที่สามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ และสามารถหาหลักฐานมาอ้างอิงข้อมูลได้ โดยสารประเภทนี้จะมีที่มาจากประสบการณ์ตรงของผู้รับสาร หรือผู้รับสารทราบจากการบอกเล่าของบุคคลอื่นก็ได้

ผู้วิจัยพบว่าในผลงานประเภทสารคดีของธรรณ อัมรนาวาสวัสดิ์ มีการนำเสนอสารประเภทข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.1.1.1 ข้อเท็จจริงจากประสบการณ์

4.1.1.2 ข้อเท็จจริงจากหลักวิชาการ

4.1.1.1 ข้อเท็จจริงจากประสบการณ์

ข้อเท็จจริงจากประสบการณ์เป็นข้อเท็จจริงที่เขียนขึ้นจากประสบการณ์ตรงของผู้เขียนเอง หรืออาจเป็นประสบการณ์ที่ผู้เขียนรับทราบจากการบอกเล่า และการบันทึกของบุคคลอื่นก็ได้

ผู้วิจัยพบว่าในงานเขียนประเภทสารคดีของธรรณ อัมรนาวาสวัสดิ์ มีข้อเท็จจริงจากประสบการณ์ทั้งที่มาจากประสบการณ์ตรงของผู้เขียน และประสบการณ์รองของผู้เขียน คือ มาจากการบอกเล่าของบุคคลอื่น ดังเช่นตัวอย่างจากสารคดีบางเรื่องดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 สารคดีเรื่อง “รักเธอไม่เปลี่ยนใจ...เกาะสุรินทร์”

สารคดีเรื่อง “รักเธอไม่เปลี่ยนใจ...เกาะสุรินทร์” (2547 ,น.75 – 76) ผู้เขียนเสนอข้อเท็จจริงจากประสบการณ์ตรงในการจองบ้านพักที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์เพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลการเตรียมตัวจองบ้านพัก ดังเช่น

การจองบ้านที่เกาะสุรินทร์มีปัญหามานาน และยังคงมีต่อไป เนื่องจากดีมานด์กับซัพพลายไม่สอดคล้อง จะให้อุทยาน ฯ ทำบ้านมากกว่านี้คงไม่ไหว ทางเดียวทำได้คือต้องลุ้น การจองบ้านต้องจองจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือกรมป่าไม้เดิมที่บางเขน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ไม่รับจองบ้านทุกรูปแบบ เนื่องจากเกิดปัญหาหลายชั้นหลายซ้อน

เราต้องจองล่วงหน้าเป็นเดือนครึ่ง หลายเดือนด้วยซ้ำ ปกติเค้าจะเปิดให้จองในวันที่ 1 ตุลาคม แต่ถ้าคุณโทรไปวันนั้นแล้วพบว่าในช่วงเทศกาลบ้านเต็มแล้ว กรุณาอย่าแปลกใจ เพราะทันทีที่เปิดจอง บริษัททัวร์ทั้งหลายจะ

ต่อคิวจ่ายเงินเข้าไปจ่ายทันที อย่างเราโทรจองจ้างให้ก็ไม่ทัน แม้กระทั่งวันเสาร์
- อาทิตย์ก็มีโอกาสน้อย ทางเดียวที่พอได้บ้านคือจองช่วงวันธรรมดาที่ไม่ค่อยมี
คนไป

จากตัวอย่างผู้เขียนเสนอข้อเท็จจริงประเภทประสบการณ์ร่วมเกี่ยวกับข้อมูลของแหล่ง
ท่องเที่ยว โดยเฉพาะประสบการณ์ตรงของผู้เขียนเกี่ยวกับการจองที่พักบนเกาะสุรินทร์ ที่ต้องจอง
บ้านพักล่วงหน้าหลายเดือน เพราะมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ยัง
แนะนำการจองเต็นท์พักแรมบนเกาะสุรินทร์ ซึ่งจองได้ง่ายกว่าจองบ้านพัก และไม่ร้อนอบอ้าว
เหมือนกับการนอนบ้านพัก ผู้เขียนเสนอข้อเท็จจริงดังกล่าว เพื่อให้ผู้อ่านที่จะท่องเที่ยวที่เกาะ
สุรินทร์ ทราบข้อมูลการจองที่พัก เพื่อได้เตรียมหาที่พัก หรือจองที่พักล่วงหน้าได้

ตัวอย่างที่ 2 สารคดีเรื่อง “ภูผา”

สารคดีเรื่อง “ภูผา” (2547 , น.108) ผู้เขียนใช้ข้อเท็จจริงจากประสบการณ์ตรง คือ
ผู้เขียนใช้หลักฐานที่ชาวอังกฤษค้นพบดอกบัวผุดเป็นครั้งแรกในป่าที่เกาะสุมาตรา มาประกอบ
สารคดีท่องเที่ยวชมดอกบัวผุดในปากินะบะลู ดังต่อไปนี้

บัวผุดดอกแรกถูกบรรยายอย่างเป็นทางการ ใน พ.ศ. 2361 ณ ใจ
กลางป่าที่บึงแห่งเกาะสุมาตรา โดยลูกหาบชักจูงคุณหมอมอชาวอังกฤษชื่อโยเซฟ
อาร์โนลด์ ไปดูดอกไม้ยักษ์กว้างเกือบหนึ่งเมตร น้ำหนักเฉียด 8 กิโลกรัม ใหญ่
ชนิดคุณหมอมอแทบไม่เชื่อสายตา ดอกไม้นั้นต่อมามีชื่อว่า *Rafflesia arnoldii* ชื่อ
แรกหรือชื่อสกุลตั้งให้เป็นเกียรติแด่เซอร์โทมัส สแตมฟอร์ด รัฟเฟิลส์ ผู้ว่า
การเมืองสิงคโปร์ (สิงคโปร์) ผู้นำทัพสำรวจป่า ชื่อหลังหรือชื่อชนิดตั้งให้แก่
หมอมออาร์โนลด์ ผู้ไม่มีโอกาสได้รับรู้ถึงเกียรติยศอันยิ่งใหญ่ที่วงการวิทยาศาสตร์
มอบให้ เพราะเขาเสียชีวิตด้วยไข้ป่าจากการสำรวจครั้งนั้น

จากตัวอย่างเป็นข้อเท็จจริงประเภทประสบการณ์ร่วมที่ผู้เขียนนำหลักฐานเกี่ยวกับ
คณะสำรวจชาวอังกฤษของนายแพทย์โยเซฟ อาร์โนลด์ ได้ค้นพบดอกบัวผุด ซึ่งเป็นดอกไม้ที่มี
ขนาดใหญ่ที่สุดในโลกเป็นครั้งแรกที่ป่าลึกในเกาะสุมาตรา เมื่อปี พ.ศ. 2361 ซึ่งต่อมา

นักวิทยาศาสตร์ได้ตั้งชื่อ – สกุลทางวิทยาศาสตร์ของดอกบัวผุดว่า “Rafflesia arnoldii” โดยชื่อแรกตั้งเพื่อเป็นเกียรติแด่เซอร์โทมัส สแตมฟอร์ด รัฟเฟิลส์ ผู้ว่าการเมืองสิงคโปร์ ซึ่งเป็นผู้นำการสำรวจป่า และชื่อหลังตั้งเพื่อเป็นเกียรติแด่นายแพทย์โยเซฟ อาร์โนลด์ ผู้สำรวจป่าและค้นพบดอกบัวผุดเป็นครั้งแรก ผู้เขียนนำหลักฐานเกี่ยวกับการค้นพบดอกบัวผุดเป็นครั้งแรกมาประกอบการเขียนสารคดีเพื่อทำให้ผู้อ่านทราบประวัติของการค้นพบดอกบัวผุดเป็นครั้งแรกซึ่งเป็นการนำความคิดเข้าสู่การท่องเที่ยวชมดอกบัวผุดของผู้เขียนและคณะ และทำให้ทราบถึงความสำคัญของดอกบัวผุด ซึ่งเป็นดอกไม้ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลกซึ่งเป็นดอกไม้ที่มีจำนวนมากในกินะบะดู

4.1.1.2 ข้อเท็จจริงจากหลักวิชาการ

ข้อเท็จจริงจากหลักวิชาการ คือ ข้อเท็จจริงที่เสนอความรู้เกี่ยวกับหลักวิชาการในแขนงต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวิชาการในแต่ละสาขาวิชาแก่ผู้อ่าน ผู้วิจัยพบว่าในผลงานประเภทสารคดีของธรรม อารังนาวาสวัสดิ์ มีการเสนอข้อเท็จจริงตามหลักวิชาการเกี่ยวกับสัตว์ทะเล และข้อเท็จจริงตามหลักวิชาการเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับสัตว์ทะเล ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างครบถ้วนและถูกต้อง เพื่อให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสัตว์ทะเล ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างสารคดีบางเรื่อง ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 สารคดีเรื่อง “หนึ่งในหล้า ปะการัง”

สารคดีเรื่อง “หนึ่งในหล้า ปะการัง” (2548 , น.58) ที่เสนอข้อเท็จจริงประเภทตามหลักวิชาการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับสัตว์ทะเลทะเล คือ ปะการังเขากวาง ในด้านลักษณะ การดำรงชีวิต อาหาร ที่อยู่อาศัย และสิ่งมีชีวิตอื่นที่เป็นศัตรู ดังเช่น

เขากวางเป็นปะการังอยู่คนละซีกกับปะการังก้อน พวกเขาโตเร็วกว่าเยอะ แต่บอบบางกว่า ไม่เพียงต่อคลื่นรุนแรง ยิ่งย่ำแย่เมื่อเจอปรากฏการณ์บางอย่าง เช่น ปะการังฟอกขาว อย่างไรก็ตาม พลังชีวิตของปะการังเขากวางมี

มาก แม้แต่กัทักกิ่งล้มจากคลื่น หากลงไปบนพื้นที่เหมาะสม กิ่งก้านที่หักจะพยายามหาพื้นที่แข็งยึดเกาะ ปลายที่หักจะงอกใหม่และงอกได้เร็ว

รูปทรงของปะการังเขากวางไม่เหมาะกับการอาศัยของสัตว์เกาะติด หรือเจาะฝัง แต่ถือว่ายอดเยี่ยมสำหรับสัตว์ที่ชอบปีนป่ายขึ้นมากองน้ำกิน แพลงก์ตอน เช่น ดาวขนนก ยังเป็นบ้านชั้นยอดสำหรับปลา เช่น ปลาสลิดหิน ปลาผีเสื้อ

จากตัวอย่าง เป็นข้อเท็จจริงประเภทตามหลักวิชาการที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสัตว์ทะเล คือ ปะการังเขากวาง ในด้านลักษณะ การดำรงชีวิต อาหาร ที่อยู่อาศัย และศัตรูทางธรรมชาติ เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับปะการังเขากวางอย่างครบถ้วนและถูกต้อง

ตัวอย่างที่ 2 สารคดีเรื่อง “อันดาสึนามิ”

หรือในสารคดีเรื่อง “อันดาสึนามิ” (2548 , น.142) ที่ผู้เขียนให้ความรู้เกี่ยวกับการเกิดคลื่นสึนามิ ดังต่อไปนี้

“ซึนามิ” หรือ “สึนามิ” (Tsunami) ตามความหมายในพจนานุกรม “ศัพท์ธรณีวิทยา” ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2530 หมายถึงคลื่นที่มีช่วงคลื่นยาว 80 ถึง 200 กิโลเมตร เกิดจากความสั่นสะเทือนของแผ่นดินไหว หรือแผ่นดินถล่ม หรือภูเขาไฟระเบิดที่พื้นท้องสมุทร

คลื่นเคลื่อนที่ข้ามมหาสมุทร ห่างจากตำบลที่เกิดหลายพันกิโลเมตร โดยสูงเพียง 30 เซนติเมตรในท้องทะเลเปิด แต่มีความเร็ว 600 – 1,000 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เร็วใกล้เคียงเครื่องบินโดยสารที่เราทำมาใช้ในปัจจุบัน

เมื่อคลื่นพุ่งผ่านเรือเดินสมุทรขนาดใหญ่ จะทำให้เรือโคลง มีเสียงคล้ายเสียงปืนใหญ่ติดตามมา แต่เรือประมงหรือเรือเล็กกินน้ำตื้น คนบนเรืออาจไม่รู้สึกร

เมื่อเข้าสู่ที่ตื้น ความสูงของคลื่นเพิ่มอย่างรวดเร็ว กลายเป็น 15 เมตรและในบางพื้นที่ สภาพภูมิศาสตร์เป็นช่องแคบหรืออ่าวรูปตัว V มวลน้ำ

บีบอัดอาจทำให้คลื่นยกตัวสูงขึ้น กลายเป็น 20 – 30 เมตร กวาดเข้าสู่ชายฝั่งอย่างรุนแรงทำให้เกิดความเสียหายมหาดศาล

จากตัวอย่าง ผู้เขียนเสนอข้อเท็จจริงประเภทตามหลักวิชาการที่ให้ความรู้เกี่ยวกับคลื่นสึนามิ โดยอ้างอิงความหมายของคลื่นสึนามิตามที่พจนานุกรมศัพท์ธรณีวิทยา พ.ศ. 2530 ให้ความหมายไว้ ผู้เขียนยังได้อธิบายการเกิดคลื่นสึนามิ ซึ่งเป็นคลื่นที่เกิดขึ้นจากแผ่นดินไหว หรือภูเขาไฟใต้มหาสมุทรระเบิด คลื่นสึนามิจะเคลื่อนที่เข้าหาแผ่นดินด้วยความเร็ว 600 – 1,000 กิโลเมตรต่อชั่วโมง และมีความสูงเพียง 30 เซนติเมตร ผู้ที่อยู่บนเรือกลางทะเลหรือมหาสมุทรจะไม่มีรู้สึกถึงการเกิดคลื่นสึนามิ นอกเสียจากอาจจะได้ยินเสียงดังคล้ายปืนใหญ่เกิดขึ้น เมื่อคลื่นเคลื่อนที่เข้าในเขตน้ำตื้นจะมีความสูงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อาจสูงถึง 15 เมตร หากแผ่นดินมีลักษณะเป็นช่องแคบหรืออ่าวรูปตัว V อาจทำให้คลื่นสูงถึง 20 – 30 เมตร กวาดเข้าสู่ชายฝั่งอย่างรวดเร็วและรุนแรง ทำให้เกิดความเสียหายอย่างมาก เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติโดยเฉพาะคลื่นสึนามิอย่างครบถ้วนและถูกต้อง

4.1.2 การนำเสนอข้อคิดเห็น

สารประเภทข้อคิดเห็นเป็นสารที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของผู้ส่งสาร ซึ่งแสดงให้เห็นแนวคิดทัศนคติ ความเชื่อของผู้ส่งสารที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโลก ทั้งที่เกี่ยวกับมนุษย์ สัตว์ วัตถุสิ่งของ สถานที่ เหตุการณ์ ซึ่งไม่สามารถหาหลักฐานมาอ้างอิงหรือพิสูจน์ว่าข้อคิดเห็นเหล่านี้เป็นความจริงหรือไม่ เนื่องจากเป็นเพียงความคิดของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า ในผลงานประเภทสารคดีของธรรณั ธำรงนาวาสวัสดิ์ มีการนำเสนอข้อคิดเห็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.1.2.1 ข้อคิดเห็นเชิงประเมินค่า

4.1.2.2 ข้อคิดเห็นเชิงแนะนำ

4.1.2.3 ข้อคิดเห็นเชิงอารมณ์

4.1.2.4 ข้อคิดเห็นเชิงตั้งข้อสังเกต

4.1.2.1 ข้อคิดเห็นเชิงประเมินค่า

ข้อคิดเห็นเชิงประเมินค่าเป็นสารที่แสดงให้เห็นแนวคิดของผู้ส่งสารที่ใช้ดุลยพินิจ ตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังที่เมทีนี รัชฎาภิรักษ์ (2547 , น. 8) ให้ความหมายของสารประเภท ข้อคิดเห็นเชิงประเมินค่าไว้ดังนี้

เป็นการที่ผู้ส่งสารใช้ดุลยพินิจตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สิ่งนั้น อาจเป็นวัตถุ ผลงาน การกระทำ หรือกิจกรรมก็ได้ ในการตัดสินคุณค่าของสิ่ง ดังกล่าว อาจบ่งชี้ได้หลายลักษณะ เช่น สิ่งนั้นดีหรือเลว เป็นคุณหรือเป็นโทษ มีประโยชน์หรือไม่มีประโยชน์ คุ่มหรือไม่คุ้มแค่นั้นเพียงไร

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างสารคดีบางเรื่อง ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

สารคดีเรื่อง “สรรพสัตว์พรางตัว”

ในสารคดีเรื่อง “สรรพสัตว์พรางตัว” (2545 , น.213 – 214) ผู้เขียนได้เสนอสารที่เป็น ข้อคิดเห็นเชิงประเมินค่าเกี่ยวกับการกระทำของมนุษย์ โดยแสดงความเห็นว่า สังคมไทยเป็น สังคมวัตถุนิยม ผู้คนในสังคมสนใจแต่เงินทอง การเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าน้อย มากหากเทียบกับธรรมชาติ และประวัติศาสตร์ เด็ก ๆ หลายคนที่มีความฝันอยากจะทำงาน เกี่ยวกับธรรมชาติ และประวัติศาสตร์ ต้องต่อสู้ทางความคิดกับผู้ปกครองที่เห็นวัตถุเงินทองสำคัญ กว่าการทำงานตามความฝัน ดังเช่น

เด็กทุกคนมีความฝัน บ้างอยากเป็นหมอ บ้างอยากเป็นนักบิน มีไม่น้อยอยากเป็นนักสำรวจธรรมชาติ ท่องไปในโลกกว้าง เพื่อค้นหาความมหัศจรรย์ที่ยังไม่มีใครเจอมาก่อน

เด็กทุกคนมีความฝัน แต่ฝันของเด็กมักถูกทำลายโดยผู้ใหญ่ ใช้ประสบการณ์และความรู้สึกส่วนตัวชักนำและชี้แนะให้ความรู้สึกเขาและเธอ เปลี่ยนไป เห็นเงินทอง อาชีพที่มั่นคง ฐานะเป็นปึกแผ่นสำคัญกว่าความฝันของตัวเอง

เมื่อสังคมเห็นคุณค่าของดัชนีตลาดหุ้นต่างประเทศมากกว่า
 ธรรมชาติและประวัติศาสตร์ดั้งเดิมของเมืองไทย นักธรรมชาติวิทยา นัก
 ประวัติศาสตร์ จึงจัดอยู่ในอันดับท้ายสุดของอาชีพที่ผู้ใหญ่อยากให้เด็กทำ
 เด็กไทยทุกคนมีฝัน แต่น้อยคนสามารถไปถึงฝันได้

จากตัวอย่าง ผู้เขียนเสนอว่าสังคมปัจจุบันให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมมากกว่าด้าน
 จิตใจ โดนการเสนอข้อคิดเห็นแบบประเมินค่า ที่ต้องการให้ผู้ปกครองได้เปิดใจให้กว้าง เพื่อให้
 เด็ก ๆ ได้เรียน และทำงานตามที่ตนเองฝัน และต้องการให้ผู้อ่านเห็นคุณค่าของธรรมชาติ และ
 ประวัติศาสตร์ของชาติ มากกว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจ และแนวคิดวัตถุนิยม

ตัวอย่างที่ 2 สารคดีเรื่อง “ฮันนีมูนเมืองกระบี่”

ในสารคดีเรื่อง “ฮันนีมูนเมืองกระบี่” (2547 , น.57 – 58) ผู้เขียนเสนอข้อคิดเห็นเชิง
 ประเมินค่าเกี่ยวกับการออกแบบก่อสร้างโรงแรมดุสิตทรายาวดีรีสอร์ทที่จังหวัดกระบี่ ที่ออกแบบได้
 อย่างสวยงามและพยายามเบียดเบียนสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด ดังเช่น

กินเวลาเกือบสิบนาทีว่าจะมาถึงรีสอร์ท มองจากทะเลแล้วนับว่า
 ดุสิตออกแบบโรงแรมได้ดีมาก ที่พักทั้งหมดสูงไม่เกินยอดมะพร้าว ทำให้เรา
 มองไม้ซัดนัยน์ตาเหมือนโรงแรมบ้า ๆ ที่อื่น (มีหลายบ้านครับ ใครไปทะเลบ่อย
 คงรู้ดี ถล่มเขาตัดป่าแล้วสร้างตึกสีขาวบ้างแดงบ้างขึ้นมา ดูแล้วสงสัยว่าทำไม
 สถาปนิกถึงเก็บกดปานนั้น)

จากตัวอย่าง ผู้เขียนเสนอสารข้อคิดเห็นเชิงประเมินค่าที่ต้องการให้ผู้อ่านเห็นว่า การ
 ออกแบบก่อสร้างโรงแรม หรืออาคารต่าง ๆ ควรออกแบบให้เข้ากับธรรมชาติและไม่ทำลาย
 ธรรมชาติ ดังเช่นโรงแรมดุสิตทรายาวดีรีสอร์ท ที่ออกแบบก่อสร้างอย่างสวยงามและเบียดเบียน
 สิ่งแวดล้อมน้อยมาก ต่างจากโรงแรมแห่งอื่นที่ต้องระเบิดภูเขาและถางป่าเพื่อสร้างโรงแรม

4.1.2.2 ข้อคิดเห็นเชิงแนะนำ

ข้อคิดเห็นเชิงแนะนำเป็นสารที่แสดงให้เห็นแนวคิดของผู้ส่งสารในการแนะนำให้ผู้รับสารทำในสิ่งที่ตนเองเห็นว่าถูกต้องและเหมาะสม ดังที่เมทินี รัชฎาภิรัช (2547 , น. 9) ให้ความหมายของสารประเภทข้อคิดเห็นเชิงแนะนำไว้ คือ “เป็นการบอกกล่าวให้ผู้รับสารทราบว่าสิ่งใดควรทำ ควรปฏิบัติ และควรทำหรือควรปฏิบัติให้เป็นขั้นตอนอย่างไร อาจบอกเพิ่มเติมด้วยว่าเพราะเหตุใดจึงควรทำหรือปฏิบัติเช่นนั้น”

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างสารคดีบางเรื่อง ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่1 สารคดีเรื่อง “ปะป๊าปลาการ์ตูน”

ในสารคดีเรื่อง “ปะป๊าปลาการ์ตูน” (2546 , น.57 – 58) ที่ผู้เขียนส่งสารถึงผู้อ่านว่าผู้ใหญ่ควรสอนเด็กเกี่ยวกับความเป็นจริงของธรรมชาติที่ไม่มีความเมตตา ซึ่งตรงข้ามกับมนุษย์ที่เป็นสัตว์ที่มีพัฒนาการสมบูรณ์ที่สุด แต่ถ้ามนุษย์คิดฆ่าลูกตัวเอง มนุษย์ก็มีค่าไม่ต่างจากสัตว์ ดังเช่น

ผมเข้าใจดีว่าเวลาผู้ใหญ่สอนเด็ก เราจะพยายามสอนให้ธรรมชาติมีการเอื้ออาทรเป็นสิ่งสวยงาม แต่ความจริงก็คือความจริง ปลาปลาการ์ตูนหลายตัวต้องตายไปเพราะถูกปลาการ์ตูนตัวใหญ่ไล่ ที่รอดก็ใช้ชีวิตแบบอดมื้อกินมื้อ ธรรมชาติไม่ได้คำนึงถึงความสงสาร แต่คำนึงถึงความอยู่รอดของสิ่งมีชีวิต ผู้เข้มแข็งที่สุดเท่านั้นที่มีโอกาสสืบสายพันธุ์ ผมเห็นปลาการ์ตูนวงไล่กวดกันหลายต่อหลายครั้ง ตั้งแต่วัยรุ่นไล่ตัวเล็ก พ่อปลาไล่วัยรุ่น มีแต่แม่ปลาที่ไม่ค่อยไล่ปลาตัวอื่น เรื่องที่เขียนก็เอามาจากสิ่งที่เห็นจริง ๆ

แต่นั้นคือสัตว์อื่นทุกชนิดในโลก ยกเว้นชนิดเดียวคือมนุษย์ ธรรมชาติมอบสมองอันประเสริฐมาให้เราใช้แยกแยะตัดสินใจ แต่ถ้าเรานำสมองนั้นมาใช้ในการตัดสินใจฆ่าลูกตัวเอง ผมสรรหาคำมาบรรยายสิ่งที่อยากเขียนต่อไปนี้ไม่ถูก เอาเป็นว่า...อยากให้พ่อแม่ของเขาหรือเธอคิดเช่นนั้นตอนเขาและเธออายุสามวันบ้างจังเลย

จากตัวอย่าง เป็นการเสนอสารที่เป็นข้อคิดเห็นเชิงแนะนำ โดยเป็นการแนะนำสิ่งที่ควรทำหรือควรเข้าใจเท่านั้น คือ ผู้ใหญ่ควรสอนเด็กให้เห็นความเป็นจริงในธรรมชาติของสัตว์ที่ไม่มี ความสงสาร หรือความเมตตาต่อกัน ซึ่งตรงข้ามกับมนุษย์ที่มีสมองแยะแยะได้ว่าสิ่งใดควรทำไม่ควรทำ

ตัวอย่างที่ 2 สารคดีเรื่อง “รักเธอไม่เปลี่ยนใจ...เกาะสุรินทร์”

ในสารคดีเรื่อง “รักเธอไม่เปลี่ยนใจ...เกาะสุรินทร์” (2547 ,น.76) ผู้เขียนแนะนำให้ผู้่านเลือกใช้บริการเดินท์บนหมู่เกาะสุรินทร์แทนการใช้บริการบ้านพัก เพราะว่าการนอนเดินท์ให้บรรยากาศที่ดีกว่า และอากาศไม่ร้อนเหมือนกับการนอนบ้านพัก ดังเช่น

ข้อลึกลับบางประการสำหรับการนอนที่เกาะสุรินทร์ อย่าคิดว่านอนบ้านดีเสมอไป โดยเฉพาะในหน้าร้อน ดับแทบระเบิด เราไปนอนเดินท์กันดีไหมครับ ? เดียวนี้บนเกาะเปิดบริการแหล่งกางเดินท์ใหม่ที่หาดไม้งาม เงียบสงบ แสงสบาย นอนกลิ้งไปกลิ้งมาก็ได้ไม่มีใครว่า ใครคิดนอนเดินท์กรุณาโทรไปติดต่อล่วงหน้าที 0 – 7649 – 1378 พร้อมบอกเวลาที่คุณจะไปลงเรือ เขาจะได้เตรียมเดินท์เตรียมอาหารไว้ให้

จากตัวอย่าง ผู้เขียนส่งสารประเภทข้อคิดเห็นเชิงแนะนำ เพื่อแนะนำให้ผู้่านที่ไปเที่ยวเกาะสุรินทร์เลือกใช้บริการเดินท์แทนการใช้บริการบ้านพัก เพราะว่าการนอนในเดินท์ให้บรรยากาศที่ดี ใกล้ชิดกับธรรมชาติ และอากาศเย็นสบายกว่าการนอนในที่พักมาก

4.1.2.3 ข้อคิดเห็นเชิงอารมณ์

ข้อคิดเห็นเชิงอารมณ์เป็นสารที่แสดงให้เห็นอารมณ์ของผู้ส่งสารที่มีต่อเหตุการณ์ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ดังที่เมทินี รัชฎาภิรัช (2547 , น. 10) ให้ความหมายของสารประเภทข้อคิดเห็นเชิงอารมณ์ไว้ว่า เป็นสารที่แสดงสภาพอารมณ์ และความรู้สึกของผู้ส่งสาร ซึ่งมีทั้งอารมณ์ห่วงใย กังวล โกรธ และขบขัน

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างสารคดีบางเรื่อง ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 สารคดีเรื่อง “แมนต้า...ประจัญบาน”

ในสารคดีเรื่อง “แมนต้า...ประจัญบาน” (2545 ,น.154 – 155)ผู้เขียนได้แสดงความรู้สึกกังวล และห่วงใยต่อปลากะเบนรานูตัวเมียที่พบในการดำน้ำที่พม่า ดังเช่น

เชื่อว่าเราเป็นเพื่อนกันได้...ตลอดไป
 อยู่ในที่นี้ต่อไปเถิด...แมนต้า...อยู่ในทะเลพม่า...อยากกลับไปทะเล
 ไทย
 อยู่ให้ห่างจากความละมิบและการทำลายล้าง คงอยู่เพื่อเป็นความ
 มหัศจรรย์แห่งโลกสีครามตลอดไป
 แล้วไปเยี่ยมเราบ้างนะ...ที่เกาะสุรินทร์...ทะเลไทยแห่งสุดท้ายที่ผม
 พอคิดอกกว่ากุ้งหอยปูปลามีสิทธิ์อยู่อย่างมีความสุข
 ผมโบกมืออำลาเธอเป็นครั้งสุดท้ายเมื่ออากาศหมด ลอยตัวขึ้นช้า ๆ
 แต่สายตายังจ้องลงไปใต้ผิวน้ำ
 จ้องมองเพื่อบันทึกภาพไว้ในความทรงจำ...กระเบนรานูกลางน้ำ....
 เธอ...แมนต้าเรย์...

จากตัวอย่าง ผู้เขียนได้แสดงความห่วงใยปลากะเบนรานูเพศเมียตัวหนึ่งที่ผู้เขียนพบจากการดำน้ำที่พม่า โดยแสดงให้เห็นความคิดของผู้เขียนที่ต้องการประชิดประชันคนไทยบางกลุ่มที่ทำลายสัตว์ทะเลว่า อยากให้กระเบนรานูตัวนี้อยู่ในทะเลพม่าต่อไป อย่าเข้ามาที่ทะเลไทยอีกเลย ด้วยเกรงว่าสักวันหนึ่งปลากะเบนรานูตัวนี้อาจถูกนักท่องเที่ยวไร้จิตสำนึกรบกวน หรืออาจถูกจับไปขาย หรือตายเพราะมลพิษที่มนุษย์สร้างขึ้น นับเป็นการเขียนเสนอความเห็นเชิงประชิดประชันที่เข้าถึงอารมณ์ผู้อ่าน

ตัวอย่างที่ 2 สารคดีเรื่อง “ชีวิตเศร้าของเหล่าปลิง (ทะเล)”

ในสารคดีเรื่อง “ชีวิตเศร้าของเหล่าปลิง (ทะเล)” (2545 ,น.41) ที่ผู้เขียนแสดงความรู้สึกไม่พอใจต่อความเห็นแก่ได้ของคนไทยบางกลุ่ม ที่จับปลิงทะเลไปขายภัตตาคาร หรือขายส่งต่างประเทศ เพียงแค่คิดว่ามีรายได้ดี แต่กลับไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม จนทำให้ปลิงทะเลที่เคยมีเป็นจำนวนมากลดจำนวนลงอย่างน่าตกใจ โดยใช้ภาษาแบบประชดประชัน เสียดสีเพื่อแสดงให้ผู้อ่านเห็นอารมณ์โกรธ ดังเช่น

ป.ล. กินปลิง จับปลิง ปาปลิง เตะปลิง เรื่องจริงทั้งนั้น ส่วนฟาร์มปลิง คงต้องรออีกหลายปีกว่าจะมีความเป็นไปได้ แต่ก่อนวันนั้นคนไทยคงได้รับความชื่นชมจากชาวโลกว่า เก่งจังนะ...ขนาดปลิงทะเลยังทำให้สูญพันธุ์ได้เลย

จากตัวอย่างผู้เขียนแสดงความไม่พอใจที่คนไทยบางกลุ่มเห็นแก่ได้โดยการจับปลิงทะเลไปขาย เพราะเห็นว่ารายได้ดี แต่กลับละเลยความเสียหายที่เกิดกับธรรมชาติ และปลิงทะเลที่เคยมีชุกชุมลดจำนวนลงอย่างมาก โดยใช้ภาษาที่ประชดประชันเสียดสี คือ “แต่ก่อนวันนั้นคนไทยคงได้รับความชื่นชมจากชาวโลกว่า เก่งจังนะ...ขนาดปลิงทะเลยังทำให้สูญพันธุ์ได้เลย”

4.1.2.4 ข้อคิดเห็นเชิงตั้งข้อสังเกต

ข้อคิดเห็นเชิงตั้งข้อสังเกต เป็นสารที่แสดงแนวคิดของผู้ส่งสารในการตั้งข้อสังเกตต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ดังที่เมทินี รัชฎาภิรัช (2547 ,น.10) ได้ให้ความหมายของสารประเภทข้อคิดเห็นเชิงตั้งข้อสังเกตไว้ว่า เป็นการชี้ให้ผู้รับสารเห็นลักษณะบางอย่างที่แฝงอยู่ซึ่งอาจถูกมองข้ามไป ถ้าชี้ให้เห็นลักษณะดังกล่าวจะทำให้เกิดความน่าสนใจ นำนำไปคิดพิจารณา ระมัดระวัง นำนำไปศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ

ธรรณ อารณาวาสวัสดิ์ ได้ตั้งข้อสังเกตที่สำคัญในงานเขียนสารคดี คือ การให้หน่วยงานภาครัฐบาลสนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสัตว์และธรรมชาติให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์สัตว์และธรรมชาติอย่างจริงจัง และมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างสารคดีบางเรื่อง ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

สารคดีเรื่อง “กำเนิด...เต่ามะเฟือง”

ในสารคดีเรื่อง “กำเนิด ...เต่ามะเฟือง” (2545 , น.183 – 184) ที่ผู้เขียนได้ตั้งข้อสังเกตว่าเหตุผลที่การเขียนสารคดีเกี่ยวกับสัตว์ และธรรมชาติในเมืองไทยต้องใช้จินตนาการมาช่วยในการเขียน ก็เพราะ รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐมุ่งพัฒนาแต่เรื่องการค้าทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางเทคโนโลยี จนหลงลืมพัฒนาการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสัตว์ และธรรมชาติ จึงทำให้ผู้เขียนสารคดีเกี่ยวกับสัตว์ และธรรมชาติมีข้อมูลที่จำกัด จึงต้องใช้จินตนาการในสารคดีเพื่อให้ผู้อ่านสนใจในธรรมชาติกันมากขึ้น ดังเช่น

ในมุมมองของหลายคน คำว่า “สารคดี” กับ “จินตนาการ” แตกต่างกันสุดขีด สารคดีคือเรื่องจริง จินตนาการคือความฝัน ไม่มีทางที่สองอย่างมาอยู่รวมกันได้

แต่ในความเป็นจริงสารคดีเมืองไทย จินตนาการคือส่วนสำคัญ เพราะประเทศเราจนนัก เงินทองมีไว้ใช้จ่ายอย่างอื่น ไม่เคยเหลือแบ่งปันมาพอให้นักวิทยาศาสตร์ติดตามศึกษาสัตว์แต่ละชนิดอย่างใกล้ชิด ข้อมูลที่มีอยู่จำกัดอย่างนั้น เราไม่สามารถจะนำเสนอทุกอย่างโดยไม่อาศัยจินตนาการเข้าชกนำได้ “สารคดีจินตนาการ” จึงเกิดขึ้น และเกิดขึ้นนานแล้ว ตั้งแต่สมัย “ชีวิตฉัน...ลูกกระทิง” ของนายแพทย์บุญส่ง เลขะกุล ผู้ก่อตั้งมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่า และพรรณพืชแห่งประเทศไทย ฯ

จากตัวอย่าง เป็นข้อคิดเห็นเชิงตั้งข้อสังเกตให้ผู้อ่านตระหนักว่าสารคดีเกี่ยวกับสัตว์ และธรรมชาติในไทยมีการใช้จินตนาการเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ เนื่องจากภาครัฐไม่สนับสนุนการศึกษาวิจัยสัตว์ป่าและธรรมชาติเท่าที่ควร ทำให้ผู้เขียนสารคดีไม่มีข้อมูลมากเพียงพอ จึงต้องใช้จินตนาการในการเขียนสารคดีเพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของสัตว์ป่าได้แจ่มชัดขึ้น และทำให้ผู้คนทั่วไปสนใจสารคดีเกี่ยวกับสัตว์และธรรมชาติกันมากขึ้น

ตัวอย่างที่ 2

สารคดีเรื่อง “หอยเบี้ยพันธุพราง”

ในสารคดีเรื่อง “หอยเบี้ยพันธุพราง” (2545 , น.66 – 67) ผู้เขียนได้ส่งสารประเภทข้อคิดเห็นเชิงตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับข้อมูลทางวิชาการที่มีอยู่น้อยมากของสัตว์ทะเลขนาดเล็กอย่างหอยเบี้ยเทียม ดังเช่น

การดำน้ำเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เหตุผลง่าย ๆ คือเราต้องการดำน้ำไปดูสัตว์ ไม่ใช่ดำน้ำลงไปให้ตัวเปียกเล่น สมัยก่อนสัตว์ที่พวกเราสนใจคือฉลามวาฬและแมนต้า ต่อมาหลายคนเริ่มสนใจสัตว์ขนาดเล็ก ปลาประหลาด ปูพิสดาร หรือแม้แต่ทากทะเล

วงการดำน้ำก้าวหน้า ภาพต่าง ๆ ถูกนำมาตีพิมพ์นับไม่ถ้วน แต่วงวิชาการกลับไม่ก้าวตาม เพราะขาดสนับสนุนของ บุคลากรตลอดจนนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งจำกัดอยู่เพียงการโฆษณาและการตลาด ละเลยความรู้พื้นฐานว่าเราต้องการให้นักท่องเที่ยวมาดูตัวอะไร ? เจ้าปลาตัวนั้นจะอยู่ให้นักท่องเที่ยวได้ดูอีกกี่ปี ?

จากตัวอย่างผู้เขียนเสนอข้อคิดเห็นเชิงตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับข้อมูลทางวิชาการที่มีอยู่น้อยของสัตว์ทะเลขนาดเล็ก โดยเฉพาะหอยเบี้ยเทียม โดยตั้งข้อสังเกตว่าน่าจะเกิดจากวงการท่องเที่ยวและดำน้ำต้องการพานักท่องเที่ยวไปดำน้ำชมสัตว์ทะเลเพียงอย่างเดียวโดยละเลยข้อมูลทางวิชาการ วงการวิชาการก็ขาดแคลนงบประมาณในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสัตว์ทะเล จึงทำให้ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์ทะเลขนาดเล็กมากเท่ากับข้อมูลทางวิชาการของฉลามวาฬ หรือแมนต้าเรย์ (กระเบนราหู) ถึงแม้ว่านักท่องเที่ยวนับปัจจุบันจะสนใจดำน้ำชมสัตว์ทะเลขนาดเล็กกันมากขึ้นก็ตาม

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยพบว่าสารในงานเขียนประเภทสารคดีของธรรณั อารณาวาสวัสดิ์ มีทั้งสารที่เป็นข้อเท็จจริง ซึ่งมีทั้งข้อเท็จจริงที่เป็นประสบการณ์ของผู้เขียนสารคดี ทั้งที่เป็นประสบการณ์ตรงและประสบการณ์ที่ผู้เขียนได้รับการบอกเล่ามา รวมทั้งข้อเท็จจริงตามหลักวิชาการซึ่งเป็นหลักวิชาการเกี่ยวกับสัตว์ทะเล ตลอดจนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้สารที่เป็นข้อเท็จจริงแล้วยังมีสารที่เป็นข้อคิดเห็น ซึ่งมีทั้งข้อคิดเห็นเชิงประเมินค่า ข้อคิดเห็นเชิงแนะนำ ข้อคิดเห็นเชิงอารมณ์ และข้อคิดเห็นเชิงตั้งข้อสังเกต

งานเขียนสารคดีของธรรณ์ อัจฉรวา สวัสดิ์ ให้ความรู้แก่ผู้อ่านผ่านสารประเภทต่าง ๆ โดยสอดแทรกข้อคิดเห็นเพื่อชักชวนผู้อ่านให้เห็นความสำคัญของธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและการสร้างสรรค์สังคม ตลอดจนแนะนำแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสังคมอย่างเหมาะสม

4.2 กลวิธีการใช้ภาษาในงานเขียนสารคดีของธรรณ์ อัจฉรวา สวัสดิ์

กลวิธีการใช้ภาษาเป็นสิ่งที่สำคัญที่ทำให้งานเขียนคดีน่าสนใจ เพราะการใช้ภาษาที่ดี ย่อมทำให้ผู้อ่านเห็นภาพ มีอารมณ์และความรู้สึกคล้อยตามที่ผู้เขียนต้องการ

ในที่นี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาผลงานประเภทสารคดีของธรรณ์ อัจฉรวา สวัสดิ์ ในด้าน กลวิธีการใช้ภาษา โดยแบ่งเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

4.2.1 การใช้คำ

4.2.2 การใช้ภาพพจน์

4.2.1 การใช้คำ

การใช้คำในงานเขียนประเภทสารคดีของธรรณ์ อัจฉรวา สวัสดิ์ มีผลต่อการสร้างมโนภาพ เรื่องอารมณ์และความรู้สึกของผู้อ่าน นอกจากนี้ยังเป็นการให้รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ เช่น สัตว์ พืช สถานที่ท่องเที่ยว เป็นต้น จากการศึกษาพบว่า ในงานเขียนประเภทสารคดีของธรรณ์ อัจฉรวา สวัสดิ์ มีการใช้คำอยู่ 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

4.2.1.1 การซ้ำคำ

4.2.1.2 การซ้อนคำ

4.2.1.3 การใช้คำทับศัพท์

4.2.1.1 การซ้ำคำ

การซ้ำคำเป็นวิธีการในภาษาที่มีการกล่าวซ้ำเสียง หรือซ้ำคำ ดังที่พระยาอนุมานราชธน (2499 , น. 206) อธิบายลักษณะของซ้ำคำไว้ว่า

การซ้ำคำเป็นวิธีการทางภาษาที่มีการซ้ำเสียงในคำ ซ้ำคำสองหน เช่น เร็ว ๆ หรือซ้ำคำมากกว่าสองครั้งก็มี เช่น เดิน ๆๆ ซ้ำแต่พยางค์เดียวของ คำก็มี เช่น ยุพาพาน หดเสียงสระสองคำหน้าให้สั้นเข้าก็มี เช่น ยะยิบ ยึดเสียง สระของคำหลังก็มี เช่น ลนลาน

การซ้ำคำ ในบางครั้งนักวิชาการบางคนจะใช้ว่า “คำซ้ำ” ดังเช่นสุนันท์ อัญชลินกุล (2546 , น. 24) ได้ให้ความหมายของคำซ้ำ (Reduplication) ไว้ดังนี้

คำซ้ำ คือ คำที่เกิดจากการนำคำ ๆ เดียวกันมาซ้ำกัน บางครั้งเวลา ออกเสียงจะมีการลงน้ำหนักเสียงที่คำใดคำหนึ่งในคำซ้ำ การลงน้ำหนักเสียงมี ผลต่อความหมายของคำซ้ำที่เกิดขึ้นใหม่ด้วย ส่วนการเขียนนิยมใช้ เครื่องหมายไม้ยมก (ๆ) แทนการเขียนซ้ำรูปคำเดิม

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยพอสรุปความหมายของการซ้ำคำ หรือคำซ้ำได้ดังนี้ คือ วิธีการทางภาษาที่มีการซ้ำเสียงในคำ ๆ เดียวกันตั้งแต่สองครั้งขึ้นไป หรือการนำคำ ๆ เดียวกันมา ซ้ำกันโดยลงน้ำหนักเสียงที่คำใดคำหนึ่ง ซึ่งการลงน้ำหนักเสียงมีผลต่อความหมายของคำซ้ำที่ เกิดขึ้นใหม่ด้วย ในการเขียนนิยมใช้เครื่องหมายยมก (ๆ) แทนการเขียนซ้ำรูปแบบเดิม

งานเขียนประเภทสารคดีของธรรณ ถำรงนาวาสวัสดิ์ ปรากฏการซ้ำคำและวลีเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงได้แบ่งการศึกษาเกี่ยวกับการซ้ำคำออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

4.2.1.1.1. การซ้ำคำตามวิธีการ

4.2.1.1.2. การซ้ำคำตามวัตถุประสงค์

4.2.1.1.1. การซ้ำคำตามวิธีการ

ในหัวข้อการศึกษานี้ ผู้วิจัยพบว่า ในผลงานประเภทสารคดีของธรรณ์ อัมรนาवासวัสดิ์ มีวิธีการซ้ำคำ โดยเรียงลำดับตามการใช้จากมากไปหาน้อยดังต่อไปนี้

- 4.2.1.1.1.1 การซ้ำคำโดยใช้เครื่องหมายยมก
- 4.2.1.1.1.2 การซ้ำคำที่ไม่ได้อยู่ชิดกัน
- 4.2.1.1.1.3 การซ้ำคำเดิม
- 4.2.1.1.1.4 การซ้ำคำโดยการลงน้ำหนักเสียงที่ต่างกัน

4.2.1.1.1.1. การซ้ำคำโดยใช้เครื่องหมายยมก

การซ้ำคำโดยใช้เครื่องหมายยมก เป็นการซ้ำคำโดยนำเครื่องหมายยมก (ๆ) มาวางหลังคำที่ต้องการซ้ำ ซึ่งเป็นวิธีการซ้ำคำที่พบในงานเขียนของผู้เขียนมากที่สุด เนื่องจากเป็นวิธีการซ้ำคำที่ผู้เขียนสารคดีใช้ได้สะดวก และเข้าใจง่าย ทั้งในเชิงการบอกลักษณะ ปริมาณ และเชิงโวหารภาพพจน์ และเพื่อสื่อความหมาย

ผู้วิจัยพบว่า ในผลงานประเภทสารคดีของธรรณ์ อัมรนาवासวัสดิ์ มีการซ้ำคำโดยการใส่เครื่องหมายยมกดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 สารคดีเรื่อง “ม้าน้ำกับความเป็นพ่อ” (2545 , น.28)

เขาจึงกลับบ้านดึกขึ้นทุกคืนจนบางครั้งไม่กลับ เพราะรู้ว่าที่รออยู่คือเสียงบ่นของผู้เป็นแม่ บ่น ๆ ๆ ๆ ๆ ซ้ำ ๆ ซาก ๆ จากนั้นก็ขับรถออกไป หายไปดึกคืนก่อนคืนเหมือนพ่อ เล่นไฟมันสนุกขนาดนั้นเขี้ยวหรือ ?

จากตัวอย่างเป็นการซ้ำคำโดยใช้เครื่องหมายยมก (ๆ) เพื่อบอกถึงสิ่งที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีก เช่นคำว่า “บ่น ๆ ๆ ๆ ๆ” เป็นการซ้ำคำเพื่อแสดงปริมาณในเชิงพหูพจน์เพื่อแสดงถึงการบ่นของผู้เป็นแม่ ยังแสดงให้เห็นอารมณ์เบื่อหน่ายของผู้รับฟัง ด้วยการนำไม้ยมก (ๆ) มาใช้ประกอบการเขียน

ส่วนคำว่า “ซ้ำ ๆ ซาก ๆ” เป็นการซ้ำคำเพื่อเพิ่มน้ำหนักของความหมายของคำว่า “บ่น ๆ ๆ ๆ ๆ” เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพการบ่นของผู้เป็นแม่ที่เกิดขึ้นบ่อยมากและเป็นเวลานาน ซึ่งการใช้คำซ้ำในตัวอย่างข้างต้นมีผลต่อเนื้อเรื่องคือ แสดงให้เห็นความเบื่อหน่าย และไม่พอใจของตัวละครที่ถูกแม่บ่นอย่างสาหัสเสียเทเสีย และเห็นเขาเป็นที่รองรับอารมณ์ ที่เกิดขึ้นบ่อยมากและเป็นเวลานาน และเร้าอารมณ์ผู้อ่าน เพื่อให้ผู้อ่านเห็นแนวคิดของผู้เขียนสารคดี คือ เมื่อพ่อแม่ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ล้มเหลวในอบายมุข ย่อมมีพฤติกรรมที่เห็นลูกเป็นที่รองรับอารมณ์ และไม่ใส่ใจดูแลลูก

นอกจากนี้ คำ “ซ้ำ ๆ ซาก ๆ” ยังเป็นการซ้ำคำชนิดซ้ำคำเป็นสำนวนอีกด้วย ซึ่งให้ความหมายว่า “เกิดขึ้นเป็นประจำ หรือ เกิดขึ้นบ่อย ๆ”

ตัวอย่างที่ 2 สารคดีเรื่อง “ฮันนี่มูนเมืองกระบี่” (2547 , น.47)

เมื่อสิบเอ็ดโมงสิบนาที ผมได้ยินคำหวานจากน้องสาวเป็นครั้งแรก ฟังแล้วขนลุกชูไปหมด
“พีธีธรรมา...กสองใส่ของทะเลักแล้วคะ” อูย...ฮ่า ๆ ๆ อยากหัวเราะให้ก้องฟ้า เกิดมาได้ยินคำพูดมากก็นับล้านประโยค ทั้งชีวิตรอประโยคนี้เพียงประโยคเดียว

จากตัวอย่างเป็นการซ้ำคำโดยใช้เครื่องหมายยมก (ๆ) เพื่อให้ภาพแก่ผู้อ่านในเชิงสัทพจน์ และเพื่อแสดงให้ผู้อ่านเห็นอารมณ์ของผู้เขียนซึ่งส่งผลให้ผู้อ่านเห็นภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเนื้อเรื่อง และเข้าใจเนื้อเรื่องได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ในที่นี้คำว่า “ฮ่า ๆ ๆ” เป็นคำเลียนเสียงหัวเราะของมนุษย์ เป็นการซ้ำคำเพื่อบอกปริมาณในเชิงพหูพจน์ และยังแสดงให้เห็นถึงความดีใจอย่างมาก โดยในที่นี้ผู้เขียนใช้คำว่า “ฮ่า ๆ ๆ” เพื่อแสดงให้เห็นว่า เมื่อครั้งที่แต่งงาน เขาดีใจอย่างมากจนอยากจะหัวเราะออกมาดัง ๆ และนาน ๆ เมื่อทราบว่าผู้มาร่วมงานใส่ของเงินช่วยงานให้เป็นจำนวนมากจนของทะเลักออกมาจากกล่อง

ตัวอย่างที่ 3 สารคดีเรื่อง “ทะเล” (2547 , น.88)

เงาตะคุ่มปรากฏขึ้นตรงหน้า เมื่อเข้าไปใกล้ ผมถึงบางอ้อ นั่นเป็นโครงเหล็กซ้อนขึ้นไปเป็นชั้น ๆ ลักษณะคล้ายปะการังเทียม แต่อยากใช้คำว่า “จุดดำน้ำเทียม” เพราะเขาสร้างเจ้าโครงนี้เพื่อการดำน้ำโดยเฉพาะ ไม่ใช่เพื่อเป็นแหล่งตกปลาหรือเพื่อกันเรืออวนลากเหมือนปะการังเทียมบ้านเรา

จากตัวอย่างเป็นการซ้ำคำโดยการใส่เครื่องหมายยมก (ๆ) เพื่อบอกลักษณะของสิ่งที่ผู้เขียนกล่าวถึง คำว่า “ชั้น ๆ” เป็นการซ้ำคำเพื่อแยกความหมายเป็นส่วน ๆ เพื่อบอกลักษณะของโครงเหล็กที่ทำเป็นปะการังเทียมที่มีลักษณะซ้อนลดหลั่นเป็นชั้น ๆ และมีขนาดใหญ่ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพลักษณะของปะการังเทียมที่สร้างจากโครงเหล็กและซ้อนลดหลั่นเป็นชั้น ๆ และมีความสูงใหญ่ สำหรับเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ทะเล เพื่อเป็นแหล่งดำน้ำสำหรับนักท่องเที่ยว

4.2.1.1.1.2. การซ้ำคำที่อยู่ชิดกัน

การซ้ำคำที่อยู่ชิดกันเป็นวิธีการซ้ำคำโดยการเขียนคำที่ต้องการซ้ำโดยไม่ใช้เครื่องหมายยมก (ๆ) ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้เขียนใช้เพื่อเน้นย้ำข้อความ หรือเหตุการณ์ให้มีน้ำหนักมากขึ้น หรืออาจใช้ในแบบเลียนเสียงธรรมชาติ (สัทพจน์) เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพเหตุการณ์ในเรื่องได้แจ่มชัดขึ้น และทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่องได้ง่ายขึ้น

ผู้วิจัยพบว่า ในผลงานประเภทสารคดีของธรรณิ อัมรนาทสวัสดิ์ มีการซ้ำคำที่อยู่ชิดกันดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 สารคดีเรื่อง “ความเศร้าของปู่เสฉวน” (2545 , น.14)

เจ้าปู่รู้ว่าเวลาเหลือน้อยลงทุกวันเขาตระเวนไปทั่วชายฝั่ง สายตาสาดสายมองหาบ้านหลังใหม่ที่เป็นเปลือกหอย เขาไม่เคยพบ เวลาเหลือน้อยลงทุกที...ทุกที

จากตัวอย่างเป็นการซ้ำคำที่อยู่ชิดกัน คำว่า “ทุกที...ทุกที” เป็นการซ้ำคำที่อยู่ชิดกันโดยไม่ใช้เครื่องหมายยมก โดยการนำคำว่า “ทุกที” มาซ้ำกันถึง 2 ครั้ง เพื่อเน้นย้ำให้ผู้อ่านเห็นภาพถึง

เวลาในการเอาชีวิตรอดของปูเสฉวนที่เหลือน้อยลงทุกที เพราะยังหาเปลือกหอยที่มีขนาดพอดีกับร่างกายของเขามาสวมใส่ปกป้องร่างกายไม่ได้ เนื่องจากเปลือกหอยที่มีตามริมหาดถูกมนุษย์เก็บไปสะสม หรือเก็บไปขายจนหมดแล้ว ซึ่งการซ้ำคำในตัวอย่างนี้จะช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพเหตุการณ์ได้ชัดเจนขึ้น ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุการณ์ในเนื้อเรื่อง และเข้าใจแนวคิดที่ผู้เขียนสารคดีต้องการนำเสนอได้ชัดเจนขึ้น

ตัวอย่างที่ 2 สารคดีเรื่อง “ม้าน้ำกับความเป็นพ่อ” (2545 , น.26)

เขาปีบช่องท้องอย่างรุนแรง ในเวลาวิกฤต แรงบีบจึงเพิ่มขึ้น แน่ใจว่า
ตัวเองไม่รอด แต่ลูกของเรา ลูกของเราอาจมีสิทธิ์

จากตัวอย่างเป็นการซ้ำวลีเดิม โดยการนำวลี “ลูกของเรา” มาซ้ำติดต่อกันถึง 2 ครั้ง เพื่อเน้นย้ำให้ผู้อ่านเห็นถึงความเป็นพ่อของม้าน้ำที่เสียสละได้ทุกอย่างเพื่อลูกของตนเอง เมื่อเขาเห็นว่าเขาไม่มีชีวิตรอดจากการถูกมนุษย์จับอย่างแน่นอนแล้ว เขาก็ทำทุกอย่างเพื่อให้ลูกของตนเองมีชีวิตรอด ซึ่งการซ้ำวลีในตัวอย่างนี้มีผลทำให้ผู้อ่านเห็นภาพเหตุการณ์ได้อย่างชัดเจน และยังทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่องและแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอได้อย่างชัดเจน

4.2.1.1.1.3. การซ้ำคำที่ไม่ได้อยู่ติดกัน

การซ้ำคำในลักษณะนี้เป็นการซ้ำคำสลับคำ เป็นการนำคำที่ซ้ำวางสลับกับอีกคำหนึ่ง ซึ่งเป็นวิธีการที่พบในผลงานประเภทสารคดีมากเป็นอันดับรองลงมา เนื่องจากเป็นวิธีการซ้ำคำที่ง่ายต่อการเขียนเพื่อเน้นย้ำความให้ผู้อ่านเห็นภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเนื้อเรื่องได้อย่างชัดเจน และเป็นการย้ำให้ผู้อ่านเห็นถึงแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ

ผู้วิจัยพบว่า ในผลงานประเภทสารคดีของธรรณ กำรงนาวาสวัสดิ์ มีการซ้ำคำที่ไม่ได้อยู่ติดกันดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 สารคดีเรื่อง “ชีวิตเศร้าของเหล่าปลิง (ทะเล)” (2545 , น.41)

ป.ล. กินปลิง จับปลิง ปาปลิง เตะปลิง เรื่องจริงทั้งนั้น ส่วนฟาร์มปลิง คงต้องรออีกหลายปีกว่าจะมีความเป็นไปได้ แต่ก่อนวันนั้นคนไทยคงได้รับความชื่นชมจากชาวโลกว่า เก่งจังนะ...ขนาดปลิงทะเลยังทำให้สูญพันธุ์ได้เลย

จากตัวอย่างเป็นการซ้ำคำที่ไม่ได้อยู่ติดกัน โดยการซ้ำคำว่า “ปลิง” ซึ่งสื่อความหมายถึงสัตว์ทะเลชนิดหนึ่ง คือ “ปลิงทะเล” การซ้ำคำว่า “ปลิง” ถึง 4 ครั้งโดยมีคำกริยาที่แสดงถึงการทำร้ายสัตว์ การจับสัตว์ และการกินมาคั่นค่านั้น ทำให้การสื่อความในข้อความนี้มีลักษณะที่แสดงถึงการที่ปลิงทะเลถูกมนุษย์ทำร้ายให้ตายด้วยวิธีการต่าง ๆ นอกจากนี้จะเป็นวิธีการใช้คำซ้ำเพื่อสร้างภาพแก่ผู้อ่านแล้ว ยังเป็นการเร้าอารมณ์ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นพฤติกรรมของมนุษย์บางกลุ่มที่ทำลายสัตว์ทะเลด้วยความคึกคะนองและความเห็นแก่ได้อย่างชัดเจนขึ้นอีกด้วย และเป็น การแสดงให้เห็นแนวคิดของผู้เขียนที่ต่อต้านการทำลายสัตว์ทะเลอีกด้วย

ตัวอย่างที่ 2 สารคดีเรื่อง “หอยเบี้ยพันธุพราง” (2545 , น.69)

น้ำใจของคุณวินัย สอนลาสิ น้ำใจของคุณนัท สุนนเดมีย์ และน้ำใจของคุณวินิจ รังผึ้ง สามช่างภาพผู้กรุณาให้ข้อมูลและภาพประกอบเรื่อง ในตอนนี้

จากตัวอย่างเป็นการซ้ำคำที่ไม่ได้อยู่ติดกัน โดยการซ้ำคำว่า “น้ำใจ” ถึง 3 ครั้ง โดยมีชื่อบุคคลตามหลัง ซึ่งการซ้ำคำวิธีนี้เป็นวิธีที่ผู้เขียนใช้เพื่อเน้นย้ำข้อความให้ผู้อ่านเห็นภาพของการทำงานเขียนสารคดีของผู้เขียนที่บางครั้งต้องพบกับปัญหา และเพื่อให้ผู้อ่านเห็นแนวคิดที่ว่า การที่คนในสังคมมีน้ำใจต่อกันย่อมส่งผลดีหลายประการ ทั้งการทำงานที่สำเร็จลุล่วงด้วยดี การสร้างมิตรภาพ การสร้างความรัก และความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคม

ตัวอย่างที่ 3 สารคดีเรื่อง “แมนดำ...ประจัญบาน” (2545 , น.151)

เธอไม่กลัวพวกเรา ไม่เกลียด...ไม่รำคาญ...ไม่หงุดหงิดจนพฤติกรรม เบี่ยงเบนไป ถ้าเป็นเช่นนั้นเธอคงไม่ลอยตัวรอพวกเขาอยู่ที่นี่ หากสักคนลองจับ

กระเบนราหู ปีนป่ายหรือห้อยโหนตามตัว สิ่งที่เกิดขึ้นอาจแตกต่างกัน เธอคงจากไปโดยไม่มีใครได้เห็นอีก

จากตัวอย่างเป็นการซ้ำคำที่ไม่ได้อยู่ชิดกัน โดยการซ้ำคำว่า “ไม่” ถึง 4 ครั้ง โดยมีคำกริยาที่แสดงกริยาอาการในด้านลบตามหลัง ผู้เขียนใช้วิธีการซ้ำคำวิธีนี้เพื่อเน้นย้ำกริยาอาการของกระเบนราหูที่ผู้เขียนพบระหว่างการดำน้ำ ซึ่งเป็นวิธีการซ้ำคำเพื่อให้ผู้อ่านเห็นแนวคิดในการท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งผู้เขียนและคณะดำน้ำกำลังกระทำเมื่อพบกับกระเบนราหูขนาดใหญ่ตัวหนึ่ง และวิธีการท่องเที่ยวดำน้ำที่ไม่รบกวนสัตว์ทะเลของผู้เขียนนั้นไม่ทำให้สัตว์ทะเลรู้สึกกลัวหรือโกรธแต่อย่างใด

4.2.1.1.1.4. การซ้ำคำโดยการลงน้ำหนักเสียงที่ต่างกัน

เป็นวิธีการซ้ำคำโดยการลงน้ำหนักเสียงในพยางค์แรก หรือลงน้ำหนักเสียงที่พยางค์แรก และพยางค์สุดท้าย (หากมีจำนวนพยางค์เกิน 2 พยางค์) การซ้ำคำในลักษณะนี้มีทั้งการซ้ำคำเพื่อเพิ่มน้ำหนักและความหมายของคำ การซ้ำคำเพื่อลดน้ำหนักและความหมายของคำ และการซ้ำคำเพื่อให้ความหมายในเชิงสัพพจน์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า การซ้ำคำในลักษณะนี้มักพบในบทสนทนาของตัวละครในสารคดีเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากผู้เขียนต้องการให้ภาพการสนทนา และการแสดงอารมณ์ของตัวละครด้วย

ผู้วิจัยพบว่า ในผลงานประเภทสารคดีของธรรณั ธำรงนาวาสวัสดิ์ มีการซ้ำคำโดยการลงน้ำหนักเสียงที่ต่างกันดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 สารคดีเรื่อง “กึ่งพยาบาลและสหาย” (2545 , น.195)

“ยกท่าเธอ ไปไป ไปไป ไปต่อคิวเข้าแถวใหม่ โน่น...ท้ายคิวอยู่โน่น”

กึ่งโบกกำมชีโบชีเบ๊ นายเก่าหันไปมอง เห็นปลาพันธุ์เดียวกับตัวเอง
ลอยอยู่ในคิวสองสามตัว แต่ละตัวสีหน้าเคร่งเครียด คล้ายบอกว่าซ้ำจ้งวู้ย

จากตัวอย่างเป็นการซ้ำคำโดยการลงน้ำหนักเสียงที่ต่างกัน โดยคำว่า “ไปไป” เป็นการซ้ำคำแบบลงน้ำหนักเสียงที่พยางค์สุดท้ายและออกเสียงเน้นให้เป็นเสียงวรรณยุกต์ตรีเป็น “ไป – ไป” ซึ่งเป็นการเพิ่มน้ำหนักของความหมายของคำซ้ำและทำให้มีความหมายที่เน้นมากขึ้น คือ ต้องการให้ไปให้เร็วขึ้น ในที่นี้คำว่า “ไปไป” เป็นคำที่ตัวละครเอกของเรื่อง คือ แม่กึ่งพยาบาล พูดเพื่อไล่ปลาเก๋าด้วยความหงุดหงิดรำคาญเพื่อให้ไปต่อท้ายแถวให้เร็วมากขึ้น

ตัวอย่างที่ 2 สวรรค์ดีเรื่อง “การไปพงันของชายใจคด” (2547 , น.130)

น้องจิบคนดีของพี่ คนดีคนดีดี พี่จำต้องจากน้องจิบมา จิบคงรู้ว่าใจพี่เจ็บ (ให้ทาย สองสามประโยคก่อนหน้า มี จ จาน ก็ตัวจจะ พักนี้ไม่รู้เป็นอะไร เขียนหนังสือได้แต่ตัว จ จาน จิบช่วยตอบพี่ด้วยเถิด) พี่ต้องมาทำงานจ้ะ ถ้าแหวะใจพี่ดูได้ จิบคงรู้ว่าพี่ไม่อยากห่างไกลจิบแม้สักวินาที อยากกุมมือนุ่มอุ่นของจิบไว้ตลอดเวลา แต่เมื่อต้อง mars แล้ว พี่จะเล่าเรื่องให้จิบฟังด้วย ให้แหม่มีอนกับว่าจิบมาเกาะพี่ไหงจ้ะ (mars – จิบเคยอ่านมั๊ย นิตยสารเทรนด์จ้ะ ในเล่มมีเรื่องสนุก ๆ เยอะนะ เสียแต่ บ.ก. อ้วนไปหน่อย อ้อ...มีหมวดด้วยจ้ะ หยะแหงเนอะ)

จากตัวอย่างเป็นการซ้ำคำโดยการลงน้ำหนักเสียงที่ต่างกัน โดยคำว่า “ดีดี” เป็นการซ้ำคำแบบลงน้ำหนักเสียงที่พยางค์แรกและออกเสียงเน้นให้เป็นเสียงวรรณยุกต์ตรีเป็น “ดี – ดี” ซึ่งเป็นการเพิ่มน้ำหนักของคำที่ยังไม่ได้เน้นเสียง คือคำว่า “ดี” ทำให้คำซ้ำ “ดีดี” มีความหมายที่เน้นมากขึ้น คือ ดีมาก ในที่นี้ คำซ้ำ “ดีดี” ใช้ในการดำเนินเรื่องเพื่อสร้างภาพให้ผู้อ่านเห็นถึงความรู้สึกของตัวละครเอกของเรื่องที่มีต่อหญิงคนรักว่าเป็นคนที่ดีมากกว่าใคร และแสดงให้เห็นว่าเขารักผู้หญิงคนนี้นี้มาก

จากที่กล่าวมาทั้งหมด วิธีการซ้ำคำในผลงานประเภทสารคดีของธรรณ อัมรนาวาสวัสดิ์ มี 4 ประเภท คือ การซ้ำคำโดยใช้เครื่องหมายยมก (ๆ) การซ้ำคำที่ไม่ได้อยู่ชิดกัน การซ้ำคำเดิม และการซ้ำคำโดยการลงน้ำหนักเสียงที่ต่างกัน โดยพบวิธีการซ้ำคำแบบใช้เครื่องหมายยมก (ๆ) มากที่สุด และพบวิธีการซ้ำคำโดยการกร่อนคำน้อยที่สุด ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า ผู้เขียนสารคดีมักจะเลือกใช้วิธีการซ้ำคำที่สามารถเขียนได้ง่าย ใช้สื่อความหมายได้ง่าย และครอบคลุมการสื่อ

ความหมายทุกประเภททั้งการบอกลักษณะ และการสื่อความหมายแบบโวหารภาพพจน์ ซึ่งการที่ผู้เขียนเลือกใช้วิธีการซ้ำคำที่เขียนและใช้ได้ง่ายย่อมมีผลดีต่อผู้อ่าน จะทำให้ผู้อ่านเห็นภาพเหตุการณ์ในเรื่องได้อย่างเด่นชัดขึ้น และทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่อง ลำดับเหตุการณ์ และแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอได้อย่างชัดเจน

4.2.1.1.2 การซ้ำคำตามวัตถุประสงค์

ผู้วิจัยพบว่า ในผลงานประเภทสารคดีของธรรณ อัมรนาวาสวัสดิ์ มีการซ้ำคำตามวัตถุประสงค์ในการใช้ โดยเรียงลำดับตามการใช้จากมากไปหาน้อยดังต่อไปนี้

4.2.1.1.2.1 การซ้ำคำเพื่อเน้นย้ำความ

4.2.1.1.2.2 การซ้ำคำเพื่อบอกลักษณะและปริมาณ

4.2.1.1.2.1. การซ้ำคำเพื่อเน้นย้ำความ

การซ้ำคำเพื่อเน้นย้ำความเป็นวิธีการซ้ำคำเพื่อเน้นย้ำคำ หรือข้อความ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ หรือเพื่อให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญของคำหรือข้อความที่ผู้เขียนเน้นย้ำ ผู้วิจัยพบว่าผู้เขียนใช้การซ้ำคำเพื่อเน้นย้ำความมากที่สุด เนื่องจากการสร้างภาพ ทำให้ผู้อ่านเห็นแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ และเห็นความสำคัญของสิ่งที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอได้อย่างชัดเจนที่สุด เพราะการเน้นย้ำข้อความจะช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอจนเกิดความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งที่ผู้เขียนเน้นย้ำ และพัฒนาไปสู่การเปิดใจเพื่อรับทราบแนวคิด และความสำคัญของสิ่งที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอได้

ผู้วิจัยพบว่า ในผลงานประเภทสารคดีของธรรณ อัมรนาวาสวัสดิ์ มีการซ้ำคำเพื่อเน้นย้ำความดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

สารคดีเรื่อง “ความเศร้าของปูเสฉวน” (2545 , น.13)

หลายครั้งที่เขาเห็นกฎแห่งธรรมชาติ เคยเห็นกึ่งที่ซ่อนในชอกหลืบถูกปลาไหลมอเรย์เข้ามาจับกิน เคยเห็นกึ่งที่ซ่อนอยู่ในรูถุกทะเลลากออกมาเป็นอาหาร อีกหลายครั้งที่เขาเห็นกฎแห่งมนุษย์ เคยเห็นหอยหลายตัวถูกจับไป เพราะอะไรก็ไม่รู้ เคยเห็นปะการังและกัลปังหาถูกกัดแฉะไปจากโลกใต้ทะเล

จากตัวอย่างเป็นการซ้ำคำเพื่อเน้นย้ำความ โดยคำกริยา “เคยเห็น” ถูกนำมาซ้ำโดยการวางไว้หน้าข้อความถึง 4 ครั้ง เพื่อเน้นย้ำให้เห็นถึงเหตุการณ์ในเรื่องของสารคดี ที่ปูเสฉวนพบเห็นสัตว์ขนาดเล็กที่ถูกสัตว์ขนาดใหญ่จับกินเป็นอาหารตามกฎธรรมชาติ และมนุษย์ที่เห็นแก่ได้ทีดำนํ้ามาจับสัตว์ทะเลจำนวนมากไปขาย หรือกัดแฉะปะการัง และกัลปังหาไปขายเช่นกัน ซึ่งการเน้นย้ำความในตัวอย่างนี้ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพเหตุการณ์ในเรื่องได้อย่างชัดเจนขึ้น ทำให้ผู้อ่านทราบแนวคิดเกี่ยวกับกฎของธรรมชาติ และการทำลายสัตว์ทะเลของมนุษย์เพียงเพราะเห็นแก่เงินทองเพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น

ตัวอย่างที่ 2 สารคดีเรื่อง “กำเนิด...เต่ามะเฟือง” (2545 , น.165)

แต่นางเอกของเรายังอยู่รอด เธอวิ่งเต็มที่ไม่มียั้ง มุ่งหน้าสู่ทะเลเป็น
ตัวที่สอง อ้าว...กลายเป็นตัวแรกไปแล้ว เพราะลูกเต่าที่นำหน้าเธอถูกนก
นางนวลจิกกิน ยิ่งเห็นเพื่อนสูญสรวรรคไปมากเท่าไร เธอยิ่งพยายามมากขึ้น
วิ่ง...วิ่ง...วิ่ง ธรรมชาติบอกเช่นนี้

จากตัวอย่างเป็นการซ้ำคำเพื่อเน้นย้ำความ ในที่นี้คำว่า “วิ่ง...วิ่ง...วิ่ง” เป็นการซ้ำคำเพื่อเน้นย้ำให้เห็นการวิ่งลงทะเลของเต่ามะเฟืองที่เพิ่งออกจากไข่ ลูกเต่ามะเฟืองจะต้องวิ่งไปให้ถึงทะเลให้เร็วที่สุด เพื่อให้ตนเองรอดพ้นจากอันตรายจากสัตว์ที่เป็นผู้ล่า คำว่า “วิ่ง...วิ่ง...วิ่ง” เป็นการซ้ำคำที่ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพเหตุการณ์ลูกเต่ามะเฟืองวิ่งลงทะเลเพื่อเอาชีวิตรอดจากผู้ล่า และทำให้ผู้อ่านเห็นแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอว่า แม้ลูกเต่ามะเฟืองจะรีบวิ่งลงทะเลลึกเท่าใด ก็จะมีลูกเต่าเพียงไม่กี่ตัวเท่านั้นที่มีโอกาสเติบโตจนได้สืบพันธุ์ตามธรรมชาติ ซึ่งมีผลทำให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญ และต้องการอนุรักษ์เต่ามะเฟืองมากขึ้น

4.2.1.1.2.2. การซ้ำคำเพื่อบอกลักษณะและปริมาณ

การซ้ำคำเพื่อบอกลักษณะและปริมาณเป็นการซ้ำคำเพื่อบอกลักษณะของสิ่งของ หรือ กิริยาอาการที่ผู้เขียนต้องการบ่งชี้ หรือกล่าวถึง หรือเป็นการบอกปริมาณของสิ่งของ หรือบอก ความถี่ของกิริยาอาการอย่างใดอย่างหนึ่งที่ผู้เขียนต้องการกล่าวถึง เพื่อสร้างภาพให้ผู้อ่านเห็น ภาพเหตุการณ์ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยพบว่า ในผลงานประเภทสารคดีของธรรณ อัมรนาทสวัสดิ์ มีการซ้ำคำเพื่อบอก ลักษณะและปริมาณดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 สารคดีเรื่อง “ม้าน้ำกับความเป็นพ่อ” (2545 , น.24)

ว่ายแล้วก็หยุด พรางตัวเป็นระยะ หากินนาน ๆ ครั้ง ม้าน้ำใช้เวลาทำ
อย่างนี้สามวันเต็ม สามวันในระยะทางแค่สามป้ายรถเมล์มนุษย์ สามวันจาก
ถิ่นที่คุ้นเคยออกมาผจญโลกกว้าง

จากตัวอย่างเป็นการซ้ำคำเพื่อบอกลักษณะและปริมาณ คำว่า “นาน ๆ” เป็นการซ้ำคำ เพื่อบอกปริมาณหรือความถี่ ในที่นี้คำว่า “นาน ๆ” ใช้เพื่อบอกปริมาณ หรือความถี่ในการออกหา กินของม้าน้ำ ที่หากินเพียงน้อยครั้งในระยะเวลาสามวัน ซึ่งการซ้ำคำในตัวอย่างนี้ทำให้อ่านเห็น ภาพของการดำรงชีวิต และการหากินของม้าน้ำได้อย่างชัดเจนขึ้น

ตัวอย่างที่ 2 สารคดีเรื่อง “ม้าน้ำกับความเป็นพ่อ” (2545 , น.25)

หนึ่งเดือนผ่านไป ม้าน้ำท้องแก่แล้ว ใกล้ถึงเวลาที่เขาเห็นหน้าลูก
น้อย แต่ทะเลวันนี้ดูแปลก ๆ เขาได้ยินเสียงเครื่องเรือหางยาวดังผ่านมวนน้ำ

จากตัวอย่างเป็นการซ้ำคำเพื่อบอกลักษณะและปริมาณ คำว่า “แปลก ๆ” เป็นการซ้ำคำ เพื่อบอกลักษณะ ในที่นี้คำว่า “แปลก ๆ” ใช้เพื่อบอกลักษณะของทะเลที่แปลกไปจากที่ม้าน้ำผู้เป็น ตัวละครเอกของเรื่องเคยพบเห็นอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ มีเสียงเรือหางยาวของมนุษย์ที่ลึกลับ

“สั้น ๆ” เป็นการซ้ำคำเพื่อบอกลักษณะการให้เหตุผลที่สั้น กระชับ และตรงไปตรงมาของผู้เขียนในการรื้อฟื้นสารคดีเรื่อง “หอยเบี้ยพันธุพราง” และเป็นการซ้ำคำเพื่อเพิ่มน้ำหนักและความหมายของคำ กล่าวคือ เหตุผลในการนำสารคดีเรื่อง “หอยเบี้ยพันธุพราง” กลับมาเขียนใหม่อีกครั้ง แม้จะให้เหตุผลที่สั้น และกระชับมาก แต่เป็นเหตุผลที่มีความหมายกว้างไกล และเป็นเหตุผลทำให้ผู้เขียนมีกำลังใจขึ้นมาได้อย่างมาก ก็คือ ความมีน้ำใจจากเพื่อนร่วมวงการที่เอื้อเฟื้อภาพประกอบมาให้นั่นเอง ซึ่งการซ้ำคำในตัวอย่างนี้ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพ และทำให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิด และเหตุผลในการนำงานเขียนเก่าของตนเองกลับมาเขียนใหม่อีกครั้งหนึ่งได้อย่างชัดเจน

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์ในการซ้ำคำที่ปรากฏในสารคดีของ ธรณ์ อังรณาวาสวัสดิ์ จะมีการซ้ำคำเพื่อเน้นย้ำความปรากฏมากที่สุด และพบว่ามีการซ้ำคำเพื่อบอกลักษณะและปริมาณปรากฏน้อยที่สุด ซึ่งผู้วิจัยพบว่า เหตุที่ปรากฏการซ้ำคำเพื่อเน้นย้ำความปรากฏมากที่สุด เนื่องจากเป็นวัตถุประสงค์หลักในการใช้การซ้ำคำ สามารถใช้สร้างภาพ ทำให้ผู้อ่านเห็นแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ และเห็นความสำคัญของสิ่งที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอได้อย่างชัดเจนที่สุด เพราะการเน้นย้ำข้อความจะช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ จนเกิดความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งที่ผู้เขียนเน้นย้ำ และพัฒนาไปสู่การเปิดใจเพื่อรับทราบแนวคิดและความสำคัญของสิ่งที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอได้

4.2.1.2 การซ้อนคำ

การซ้อนคำเป็นการนำคำที่มีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงกันมาซ้อนกัน ดังที่ พระยาอนุমানราชธน (2499 , น.217) ได้กล่าวถึงลักษณะของการซ้อนคำไว้ว่า “เป็นการเอาคำเต็มสองคำซึ่งต่างเสียงแต่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกันมาควบให้ซ้อนกัน เช่น ใหญ่โต เล็กน้อย เป็นต้น”

สุนันท์ อัญชลีบุญกุล (2546 , น.32) ให้ความหมายของการซ้อนคำ (Synonymous compound) ไว้ดังนี้

การซ้อนคำ คือ คำที่เกิดจากการนำคำ 2 คำมาซ้อนกัน คำที่นำมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดเป็นคำซ้อนนั้นแต่เดิมมักใช้คำที่มีความหมาย

เหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน โดยที่คำทั้งสองอาจมีที่ใช้ในภาษาถิ่นคนละถิ่น หรือใช้ต่างกาลเวลากันมาซ้อนกัน อย่างคำว่า บ้านเรือน เสื้อขาด เข็ดหลาบ เป็นต้น ต่อมาจะนำคำที่มีความหมายตรงข้ามกันมาซ้อนกัน เช่น หน้าหลัง เท็จจริง สูงต่ำ ดำขาว ผิดชอบ ชั่วดี เป็นต้น นอกจากนี้คำซ้อนอาจพิจารณา รวมถึงเรื่องเสียงด้วย ไม่ได้จำกัดเฉพาะเรื่องของความหมายเท่านั้น

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปความหมายของการซ้อนคำได้ว่า การซ้อนคำ คือ คำที่เกิดจากการนำคำตั้งแต่สองคำขึ้นไปมาซ้อนกัน อาจเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน และตรงข้ามกันได้ นอกจากนี้เป็นการนำคำตั้งแต่สองพยางค์ขึ้นไปที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกันแต่ประสมด้วยสระต่างกันมาซ้อนกันก็ได้

ผู้วิจัยพบว่าในผลงานประเภทสารคดีของธรรณ์ อารังนาวาสวัสดิ์ ปรากฏการซ้อนคำ เป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงแบ่งการศึกษาเกี่ยวกับการซ้อนคำออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ตาม วัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

4.2.1.2.1 การซ้อนคำเพื่อความหมาย

4.2.1.2.2 การซ้อนคำเพื่อเสียง

4.2.1.2.1. การซ้อนคำเพื่อความหมาย

การซ้อนคำเพื่อความหมายเป็นการนำคำที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน และตรงข้ามกันมาซ้อนกัน ดังที่สุนันท์ อัญชลินกุล (2546 , น.33) ให้ความหมายของคำซ้อนเพื่อความหมายไว้ว่า เป็นคำที่เกิดจากการนำคำตั้งแต่สองคำขึ้นไปที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายคลึงกัน และตรงข้ามกันมาซ้อนกัน

ในผลงานประเภทสารคดีของธรรณ์ อารังนาวาสวัสดิ์ มีการใช้การซ้อนคำเพื่อความหมายมากที่สุด ผู้เขียนใช้การซ้อนคำเพื่อนำความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารมายังผู้อ่าน อีกทั้งเพื่อให้เกิดความสละสลวยคล้องจอง มีลักษณะการซ้อนคำความหมายในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 สารคดีเรื่อง “ฉลามวาฬสามภาค” 2546 , น.179)

นักดำน้ำเตะขาฝ่ากระแสตามขอบกองหิน ทันทีที่พื้นเหลี่ยมผา เขา
เผชิญหน้ากับโลกสีครามแห่งความวุ่นวาย ปลามงนับร้อยโฉบเฉี่ยวเข้ามา
ทั้ทหาย เพื่อนหลายคนว่ายน้ำชมฝูงปลาอยู่ด้านหลัง

จากตัวอย่าง คำว่า “โฉบเฉี่ยว” เป็นการซ้อนคำที่ประกอบด้วยพยางค์จำนวน 2
พยางค์ โดยมีคำที่มีความหมายคล้ายกัน 2 คำ ที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน แต่มีเสียง
ตัวสะกด และเสียงสระที่ต่างกัน คือ คำว่า “โฉบ” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน , 2546 ,
น.341) มีความหมาย คือ “โฉบลงมาคว้าเอาสิ่งของไป” และคำว่า “เฉี่ยว” (พจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน , 2546 , น.340) มีความหมาย คือ “อาการที่กระทบหรือเสียดสีไปโดยเร็ว” ทั้ง
คำว่า “โฉบ” และคำว่า “เฉี่ยว” เป็นคำที่มีความหมายร่วมกันที่สื่อเรื่องความเร็ว คือ แสดงให้ผู้อ่าน
เห็นภาพของฝูงปลามงที่ว่ายน้ำอย่างรวดเร็ว เข้ามาจนใกล้กับนักดำน้ำอย่างมาก แล้วจึงพลิกตัว
ว่ายน้ำหนีตืจากไป และทั้งคำว่า “โฉบ” และคำว่า “เฉี่ยว” ยังมีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน คือเสียง
[ฉ] ทำให้เกิดการสัมผัสที่พยัญชนะต้น ซึ่งส่งผลให้ข้อความสละสลวย

ตัวอย่างที่ 2 สารคดีเรื่อง “ชีวิตเศร้าของเหล่าปลิง(ทะเล)” (2545 , น.35)

“เง็งไม่เคยรู้เลยเหอว่าปลิงบกกับปลิงทะเลนะต่างกัน อยู่คนละ
โพลัมกันเลย ปลิงบกอาศัยตามห้วยหนองคลองบึง อยู่ในน้ำจืด ใช้วิธีดูดเลือด
สัตว์มาเป็นอาหาร

จากตัวอย่าง คำว่า “ห้วยหนองคลองบึง” เป็นการซ้อนคำที่ประกอบด้วยพยางค์จำนวน
4 พยางค์ โดยมีคำที่มีความหมายในทำนองเดียวกันถึง 4 คำ คือคำว่า “ห้วย” (พจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน , 2546 , น.1275) มีความหมาย คือ “แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากภูเขา
มา ังอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง” คำว่า “หนอง” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ,
2546 , น.1242) มีความหมาย คือ “แอ่งน้ำ” คำว่า “คลอง” (พจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน , 2546 , น.226) มีความหมาย คือ “ทางน้ำหรือลำน้ำที่เกิดขึ้นเอง หรือขุดเชื่อม
กับแม่น้ำหรือทะเล” และคำว่า “บึง” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน , 2546 , น.628) มี

ความหมายคือ “แหล่งน้ำขนาดใหญ่มีน้ำขังตลอดปี” ในที่นี้คำว่า “ห้วย” “หนอง” “คลอง” และ “บึง” ต่างเป็นคำที่มีความหมายสื่อถึง “แหล่งน้ำจืด” และยังเป็นคำที่ผู้อ่านเข้าใจเกี่ยวกับภาพที่อยู่อาศัยของปลิงบกได้อย่างชัดเจนขึ้น คือ ปลิงบกมักอาศัยตามแหล่งน้ำจืดทั้งขนาดเล็กและใหญ่ ทั้งน้ำนิ่งและน้ำไหล และคำ “ห้วยหนองคลองบึง” แม้จะมีเสียงพยัญชนะต้นที่ต่างกัน แต่เสียงสระและเสียงพยัญชนะท้ายของคำว่า “หนอง” และคำว่า “คลอง” เป็นเสียงที่ใกล้เคียงกัน คือเสียงสระ [อ] และเสียงพยัญชนะท้าย [ง] จึงทำให้เกิดการสัมผัสคล้องจองกัน เกิดความสละสลวย

ตัวอย่างที่ 3 สารคดีเรื่อง “เที่ยวทะเลบ้านกรูด” (2547 ,น.140)

เกือบร้อยปีมาแล้ว ชายฝั่งประจวบคีรีขันธ์รกร้างว่างเปล่า มีเพียงป่า
ละเมาะริมหาด แอ้งและนกกะปูดอาศัยอยู่อย่างรื่นรมย์

จากตัวอย่าง คำว่า “รกร้างว่างเปล่า” เป็นการซ้อนคำสี่พยางค์ ซึ่งเกิดจากการนำคำมา
รวมกัน คือ คำว่า “รกร้าง” และคำว่า “ว่างเปล่า”

โดยคำว่า “รกร้าง” เป็นคำซ้อนที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน แต่มีเสียงสระและเสียง
พยัญชนะท้ายที่ต่างกัน คือ คำว่า “รก” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน , 2546 , น.921) ที่มี
ความหมายว่า “งอกหรือขึ้นรวมกันอย่างไม่เป็นระเบียบ” และคำว่า “ร้าง” (พจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน , 2546 , น.948) ที่มีความหมายว่า “ปราศจากผู้คน” และเมื่อนำคำ 2 คำนี้มา
ซ้อนกันเป็นคำว่า “รกร้าง” มีการสื่อความหมายที่รวมกันว่า “ถูกปล่อยให้ไว้ ไม่ได้รับการดูแลเอา
ใจใส่” ส่วนคำว่า “ว่างเปล่า” เกิดจากการนำคำที่มีความหมายเหมือนกัน แต่มีเสียงพยัญชนะต้น
เสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ และเสียงพยัญชนะท้ายที่ต่างกัน 2 คำมาซ้อนกัน คือ คำว่า “ว่าง”
(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน , 2546 , น.1,066) ให้ความหมายไว้ว่า “ไม่มีอะไรนอกจาก
ตัวมันเองที่อ้างถึง” และคำว่า “เปล่า” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน , 2546 , น.711) ให้
ความหมายไว้ว่า “ไม่มีอะไรนอกจากตัวมันเองที่อ้างถึง” เมื่อนำคำ 2 คำนี้มาซ้อนกันจะได้เป็นคำ
ว่า “ว่างเปล่า” จึงสื่อความหมายเหมือนกัน ว่า “ไม่มีอะไรเลย” ดังนั้น “รกร้างว่างเปล่า” จึงเป็นคำ
ซ้อนสี่พยางค์ที่เกิดจากการนำคำซ้อนเพื่อความหมายจำนวน 2 คำมารวมกันเพื่อให้ออกเสียง
อย่างคล้องจอง ไพเราะสละสลวย และทั้งสองคำต่างมีผลต่อการสื่อความหมาย และทำให้ผู้อ่าน
เห็นสภาพชายหาดบ้านกรูดที่เปลี่ยว ไม่ค่อยมีผู้คน และมีสัตว์ป่าชุกชุม

4.2.1.2.2. การซ้อนคำเพื่อเสียง

การซ้อนคำเพื่อเสียงเป็นการนำคำพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกันแต่มีเสียงตัวสะกดที่อาจเหมือนกันหรือต่างกันแต่ประสมกับสระที่ต่างกันมาซ้อนกัน ดังที่สุนันท์ อัญชลินุกูล (2546 , น.37) ให้ความหมายของการซ้อนคำเพื่อเสียงไว้ดังนี้

เป็นการนำคำพยางค์เดียวหรือคำหลายพยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกันและเสียงพยัญชนะตัวสะกดอาจเหมือนกันหรือต่างกัน แต่ประสมด้วยเสียงสระต่างกันซ้อนกัน ความหมายของคำซ้อนชนิดนี้อาจอยู่ที่พยางค์ใดพยางค์หนึ่ง หรืออยู่ที่ทุกพยางค์รวมกัน

ผู้วิจัยพบว่าในผลงานประเภทสารคดีของธรรณ์ อัจฉรวาฬสวัสดิ์ มีการใช้คำซ้อนเพื่อเสียงเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพ และสามารถเข้าใจเนื้อเรื่อง และเพื่อช่วยให้เกิดความไพเราะสละสลวย การใช้การซ้อนคำเพื่อเสียงมีลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 สารคดีเรื่อง “ฉลามวาฬสามภาค” (2546 , น.179)

นักดำน้ำเตชะผ่ากระแสน้ำตามขอบกองหิน ทันทีที่พื้นเหลี่ยมผา เขาเผชิญหน้ากับโลกสีครามแห่งความวุ่นวาย ปลามงนับร้อยโฉบเฉี่ยวเข้ามา ทั้กทาย เพื่อนหลายคนว่ายน้ำชมฝูงปลาอยู่ด้านหลัง

จากตัวอย่างเป็นการใช้การซ้อนคำเพื่อเสียงเพื่อให้เสียงที่สละสลวยแก่เนื้อเรื่อง และทำให้ผู้อ่านเห็นภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสารคดี คำว่า “วุ่นวาย” เป็นการใช้การซ้อนคำเพื่อเสียงที่เกิดจากการนำคำ 2 คำที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน แต่มีเสียงพยัญชนะท้าย เสียงวรรณยุกต์เสียงสระ และมีความหมายที่ต่างกันมาซ้อนกัน โดยนำคำว่า “วุ่น” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน , 2546 , น.1,084) ที่มีความหมายว่า “ยุ่ง ก้าวก่าย” มาซ้อนกับคำว่า “วาย” เป็นคำซ้อน “วุ่นวาย” ซึ่งความหมายหลักของคำนี้จะตกที่คำว่า “วุ่น” คือ เขาเป็นธุระมากเกินไป ไม่สงบ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน , 2546 , น.1,084) ในที่นี้คำ “วุ่นวาย” เป็นการซ้อน

คำเพื่อเสียงที่ให้ภาพ และสื่อความแก่ผู้อ่านเพื่อบอกให้ผู้อ่านเห็นความแออัด และความโกลาหลของฝูงปลาใต้ท้องทะเลที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก และเป็นคำที่ทำให้มีความสละสลวยคล้องจองกัน

ส่วนคำว่า “ทักทาย” เป็นการซ้อนคำเพื่อเสียงที่เกิดจากการนำคำ 2 คำที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน แต่มีความหมายของคำ เสียงพยัญชนะท้าย เสียงวรรณยุกต์ และเสียงสระที่ต่างกันมาซ้อนกัน โดยนำคำว่า “ทัก” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน , 2546 , น.516) ที่มีความหมายว่า “กล่าวเป็นเชิงเตือน พูดปราศรัยด้วยอัธยาศัยไมตรีเมื่อพบหน้ากัน” มาซ้อนกับคำว่า “ทาย” เป็นคำซ้อน “ทักทาย” ซึ่งเป็นการซ้อนคำเพื่อเสียงที่ให้ภาพแก่ผู้อ่านในเชิงบุคลาธิษฐาน ซึ่งสร้างภาพ และสื่อความแก่ผู้อ่านได้ว่า ฝูงปลามองจำนวนมากว่ายเข้าใกล้กันดำน้ำอย่างมากเสียจนดูราวกับว่าพวกมันพากันเข้ามาทักทายนักดำน้ำ และสร้างความสละสลวยคล้องจอง

ตัวอย่างที่ 2

สารคดีเรื่อง “แมนดำ...ประจัญบาน” (2545 , น.147)

แล้วอาการซีบี่ซีบี่ก็เกิดขึ้น คุณสกลพรรณพุ่งพรวดออกไปจากสาย
ทวน ซีมือไปกลางน้ำ ณ ที่แห่งนั้นเธอกำลังว่ายเข้ามา

จากตัวอย่าง คำว่า “ซีบี่ซีบี่” เป็นการซ้อนคำ 4 พยางค์ ซึ่งเกิดจากการประกอบของคำที่มีความหมาย คือคำว่า “ซี” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน , 2546 , น.365) มีความหมายว่า “เหยียดนิ้วชี้เป็นต้นตรงไปที่ใดที่หนึ่งเพื่อให้เห็นสิ่งที่ต้องการ” และคำว่า “บี่บี่” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน , 2546 , น.642) มีความหมายว่า “มีเสียงเอ็ดอึงจนฟังไม่ได้ศัพท์” ในที่นี้คำว่า “ซีบี่ซีบี่” เป็นการซ้อนคำแบบสลับคำโดยการนำคำว่า “บี่บี่” มาแยกและวางสลับไว้ด้านหลังคำว่า “ซี” จึงกลายเป็นคำว่า “ซีบี่ซีบี่” ซึ่งในที่นี้คำว่า “ซีบี่ซีบี่” เป็นการซ้อนคำเพื่อเสียงที่ให้ภาพแก่ผู้อ่านเพื่อให้เห็นอาการตื่นเต้นจนสื่อสารกันไม่ได้ศัพท์ และรีบร้อนเพื่อเตรียมการบันทึกภาพกระเบนราหูขนาดใหญ่ตัวหนึ่งที่อยู่เขินและคณะพบระหว่างการดำน้ำที่ทะเลในพม่า การซ้อนคำในตัวอย่างนี้ส่งผลให้เสียงมีความสละสลวยคล้องจอง ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพ และเข้าใจเหตุการณ์ในสารคดีได้ชัดเจนขึ้น

ตัวอย่างที่ 3

สารคดีเรื่อง “เที่ยวทะเลบ้านกรูด” (2547 , น.143 – 144)

บางคนอยากระลึกถึงความหลังครั้งชายพจนีจับปรีดา ต้องการนั่งรถไฟกะซึ่กกะซึ่ก ลงไปขึ้นที่หัวลำโพง คุณเดินทางมาถึงบ้านกรูดกลางดึก อาจโดนผีหลอกตาย แนะนำให้ไปขึ้นที่สถานีบางกอกน้อย ระลึกภาพโกโบรินอนตายในอ้อมกอดน้องอั้งลักน้อย

จากตัวอย่าง คำว่า “กะซึ่กกะซึ่ก” เป็นการซ้อนคำเพื่อเสียง 4 พยางค์ โดยแต่ละพยางค์ไม่มีความหมาย เมื่อนำคำทั้งหมดมารวมกันแล้วจึงเกิดความหมาย โดยคำว่า “กะซึ่กกะซึ่ก” เป็นการซ้อนคำที่ซ้อนสลับเสียง คือ พยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 3 เป็นพยางค์เดียวกัน และพยางค์ที่ 2 กับพยางค์ที่ 4 เป็นคำที่มีเสียงพยัญชนะต้นเสียงเดียวกัน คือ กะ - ซึ่ก - กะ - ซึ่ก ในที่นี้ คำซ้อน “กะซึ่กกะซึ่ก” เป็นคำซ้อนเพื่อเสียงที่ให้ภาพแก่ผู้อ่านในเชิงสัทพจน์ คือ การเลียนเสียงล้อของรถไฟวิ่งกระแทบราง ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพบรรยากาศของการเดินทางโดยรถไฟที่ไม่สะดวกสบาย ผู้โดยสารจะสั่นไหวไปตามจังหวะการเคลื่อนที่ของรถไฟ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยพบว่า ในสารคดีของธรรณ อังรณาวาสวัสดิ์ มีการใช้การซ้อนคำอยู่ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การซ้อนคำเพื่อความหมายและการซ้อนคำเพื่อเสียง และวิธีการซ้อนคำที่พบมากที่สุดในงานประเภตสารคดีของธรรณ อังรณาวาสวัสดิ์ คือ การซ้อนคำเพื่อความหมาย

4.2.1.3 การใช้คำทับศัพท์

ในงานเขียนประเภทสารคดีของธรรณ อังรณาวาสวัสดิ์ มีการใช้คำทับศัพท์เพื่อระบุชื่อทางวิชาการ ชื่อสถานที่ และชื่อเฉพาะอื่น ๆ เนื่องจากธรรณเป็นนักวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลที่จำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการในเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ และธรรณ อังรณาวาสวัสดิ์ออกเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเก็บข้อมูลในการเขียนสารคดีในต่างประเทศบ่อยครั้ง จึงทำให้พบการใช้คำทับศัพท์เป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยพบวิธีการเขียนคำทับศัพท์ในงานประเภตสารคดีของธรรณ อังรณาวาสวัสดิ์ ดังต่อไปนี้

4.2.1.3.1 การเขียนคำทับศัพท์เป็นตัวอักษรภาษาไทย

4.2.1.3.2 การเขียนคำทับศัพท์เป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษ

4.2.1.3.1. การเขียนคำทับศัพท์เป็นตัวอักษรภาษาไทย

การเขียนคำทับศัพท์เป็นอักษรไทย เป็นการใช้อักษรไทยในการเขียนคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ การเขียนคำทับศัพท์ด้วยวิธีนี้เป็นวิธีที่พบมากที่สุด เนื่องจากคำทับศัพท์เหล่านี้เป็นคำที่คนไทยส่วนใหญ่คุ้นเคย และเข้าใจความหมายดีแล้ว เป็นคำที่มีใช้ในภาษาไทยอยู่แล้ว และคำในภาษาต่างประเทศบางคำแม้ว่าจะมีการบัญญัติคำในภาษาไทยขึ้นใช้แทน แต่ก็ยังเป็นคำที่ยาว ผู้เขียนจึงใช้คำเดิมในภาษาต่างประเทศเพื่อให้เกิดความกระชับ

ผู้วิจัยพบว่าในผลงานประเภทสารคดีของธรรณ์ อังรณาวาสวัสดิ์ มีการใช้คำทับศัพท์แบบถ่ายเสียงเป็นอักษรไทยดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 สารคดีเรื่อง “ม้าน้ำกับความเป็นพ่อ” (2545 , น.28)

เด็กหนุ่มก้มหน้างูต ๆ เดินเข้าห้อง ในมือกำกระดาษแผ่นหนึ่งแผ่น
นั่นคือใบรายงานผลคะแนนการสอบเทอมต้น ผลออกมาแล้วว่า เขากำลังถูก
รีไทร์

จากตัวอย่าง คำว่า “รีไทร์” เป็นคำภาษาต่างประเทศที่นำมาเขียนเป็นตัวอักษรภาษาไทย คำนี้เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ คือคำว่า “retire” ซึ่งมีความหมายว่า “ปลดเกษียณ (อายุ) , ให้ออก” (พจนานุกรมอังกฤษ – ไทย ฉบับ 80,000 คำ , 2547 , น.1,087) ในที่นี้คำว่า “รีไทร์” มีความหมายถึงการที่นักศึกษาในมหาวิทยาลัยถูกให้ออกเนื่องจากสอบได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด จากตัวอย่างนี้คำว่า “รีไทร์” ถึงแม้จะเป็นคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ แต่ก็ยังเป็นคำที่คนไทยส่วนใหญ่เข้าใจความหมายกันดีอยู่แล้ว จากตัวอย่างนี้ทำให้เราทราบได้ว่า เด็กหนุ่มในเรื่องกำลังเครียดอย่างหนักทั้งในเรื่องปัญหาครอบครัว และการที่เขา กำลังจะถูกมหาวิทยาลัยให้ออกเนื่องจากสอบได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ตัวอย่างที่ 2 สารคดีเรื่อง “ชีวิตเศร้าของเหล่าปลิง (ทะเล)” (2545 , น.38 – 39)

ปลิงน้อยปลิงใหญ่เย็บเสียงลง “จริงสิ จะประท้วงยังไง ? จะก่อม็อบ
กว่าจะคลานไปถึงหน้ารัฐสภา มีหวังโดนรถเหยียบแบนแต่ดแต่หมด”

จากตัวอย่าง คำว่า “ม็อบ” เป็นคำที่มาจากภาษาต่างประเทศที่นำมาเขียนเป็น
ตัวอักษรภาษาไทย คำนี้เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ คือคำว่า “mob” มีความหมายคือ “ฝูงชนที่
ก่อจลาจล” (พจนานุกรมอังกฤษ – ไทย ฉบับ 80,000 คำ , 2547 , น.776) ในที่นี้คำว่า “ม็อบ” มี
ความหมายถึงการรวมตัวกันเพื่อชุมนุมประท้วงเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับตนเอง ถึงแม้คำว่า
“ม็อบ” จะเป็นคำทับศัพท์ที่มาจากภาษาอังกฤษ แต่ก็ยังเป็นคำที่มีใช้กันอย่างแพร่หลายในสังคมไทย
และคนไทยมักเข้าใจความหมายกันอย่างดี ซึ่งในตัวอย่างนี้ทำให้ทราบได้ว่า ปลิงทะเลกำลังคิด
แผนการประท้วงมนุษย์เพื่อให้มนุษย์เลิกจับปลิงทะเลไปขาย หากจะรวมตัวกันชุมนุมประท้วงหน้า
รัฐสภาก็เกรงจะไม่ใช่ผลเพราะกว่าจะคลานไปถึงก็อาจจะถูกรถทับตายหมด

ตัวอย่างที่ 3 สารคดีเรื่อง “การกลับมาของ...ปูมะพร้าว” (2545 , น.58)

เริ่มจากที่อยู่ ปูมะพร้าวต้องอยู่ติดทะเล เหตุผลมิใช่เพราะเขา
หลงใหลอยากดูสาวใส่บิกินี แต่เป็นเพราะเขาอาศัยทะเลเป็นแหล่งสืบพันธุ์
และแพร่กระจายตัวอ่อน

จากตัวอย่าง คำว่า “บิกินี” เป็นเป็นคำที่มาจากภาษาต่างประเทศที่นำมาเขียนเป็น
ตัวอักษรภาษาไทย คำนี้เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ คือคำว่า “bikini” มีความหมายคือ “เสื้อชุด
ว่ายน้ำของสตรีที่สั้นที่สุดและแบ่งออกเป็นสองตอน ซึ่งไทยมักใช้ทับศัพท์ว่าบิกินี” (พจนานุกรม
อังกฤษ – ไทย ฉบับ 80,000 คำ , 2547 , น.104) ในที่นี้คำว่า “บิกินี” เป็นคำทับศัพท์ที่คนไทย
เข้าใจความหมายกันดีอยู่แล้ว จากตัวอย่างจะทำให้ทราบได้ว่าปูมะพร้าวอาศัยอยู่ติดทะเลเพื่อ
สืบพันธุ์และแพร่กระจายตัวอ่อน มิใช่เพราะหลงใหล และชอบดูหญิงสาวใส่บิกินีแต่อย่างใด

4.2.1.3.2. การเขียนคำทับศัพท์เป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษ

การเขียนคำทับศัพท์เป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษนั้น ธรณ์ อ่างนาวาสวัสดิ์จะใช้กับคำที่เป็นชื่อเฉพาะต่าง ๆ เช่น ชื่อสถานที่ ชื่อสัตว์ ชื่อพืช และใช้กับคำที่เป็นชื่อทางวิชาการ เช่น ชื่อทางวิทยาศาสตร์ของสัตว์หรือพืช

การเขียนคำทับศัพท์โดยการใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษที่พบในผลงานประเภทสารคดีของธรณ์ อ่างนาวาสวัสดิ์ จะเขียนด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษเพียงอย่างเดียว หรือบางครั้งก็เขียนด้วยคำทับศัพท์ภาษาไทยและมีภาษาอังกฤษอยู่ในวงเล็บ

ผู้วิจัยพบว่าในงานเขียนประเภทสารคดีของธรณ์ อ่างนาวาสวัสดิ์ มีการใช้การเขียนคำทับศัพท์โดยเป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษ ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 สารคดีเรื่อง “ชีวิตเศร้าของเหล่าปลิง (ทะเล)” (2545 , น.36)

“ไม่รู้...สงสัยมนุษย์เห็นหน้าตาเหมือนปลิงมั้ง ความจริงแล้วมีแต่คนไทยที่เรียกเราว่าปลิงทะเล อย่างฝรั่งเค้าเรียกว่า Sea Cucumber ถ้าจะแปลกันตรง ๆ หมายถึงแตงกวาทะเล”

จากตัวอย่าง คำว่า “Sea Cucumber” เป็นการเขียนคำทับศัพท์เป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษ คำว่า “Sea Cucumber” เป็นชื่อภาษาอังกฤษของสัตว์ทะเลชนิดหนึ่ง หมายถึง “ปลิงทะเล” (พจนานุกรมอังกฤษ – ไทย ฉบับ 80,000 คำ , 2547 , น. 1,150) ในที่นี้คำว่า “Sea Cucumber” ถูกนำมาใช้ในเนื้อเรื่องเพื่อช่วยให้รายละเอียดเกี่ยวกับชื่อภาษาอังกฤษของปลิงทะเล ซึ่งทำให้ผู้อ่านทราบว่าชื่อภาษาอังกฤษชื่อนี้มาจากความคิดของชาวตะวันตกที่เปรียบเทียบลักษณะของปลิงทะเลว่ามีรูปร่างคล้ายกับผลแตงกวา และช่วยทำให้ข้อมูลของปลิงทะเลที่ผู้เขียนนำมาเสนอมีความน่าเชื่อถือ

ตัวอย่างที่ 2 สารคดีเรื่อง “กึ่งพยาบาลและสหาย” (2545 , น.195 – 196)

“ถึงว่า หน้าไม่ค่อยคุ้น” กุ้งน้อยเสียบไปอีดีใจ พยายามใช้ก้ามดึง หมัดทะเลให้หลุดออกจากรอยต่อของเกล็ดปลาเก่า (หมัดทะเล – มีหลายชนิด หลากพันธุ์ เป็นสัตว์จำพวก Crustacean เช่น Copepod)

จากตัวอย่าง คำว่า “Crustacean” เป็นการเขียนคำทับศัพท์เป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษ ในที่นี้คำว่า “Crustacean” เป็นศัพท์ทางวิชาการเกี่ยวกับสัตว์ทะเล ซึ่งมีความหมายคือ “(สัตว์) ประเภทที่มีเปลือกแข็งหุ้มตัว (สัตว์) ที่มีกระดอง” (พจนานุกรมอังกฤษ – ไทย ฉบับ 80,000 คำ , 2547 , น.266) ส่วนคำว่า “Copepod” เป็นการเขียนคำทับศัพท์โดยการใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นชื่อทางวิทยาศาสตร์ของหมัดทะเล ซึ่งเป็นสัตว์ปรสิตที่เกาะติดตามตัวของปลาขนาดใหญ่ ในที่นี้ผู้เขียนสารคดีใช้การเขียนคำทับศัพท์โดยการใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษเพื่อให้รายละเอียดเกี่ยวกับชนิด และศัพท์ทางวิทยาศาสตร์ของสัตว์ปรสิตอย่างหมัดทะเล เพื่อให้ความรู้แก่ผู้อ่านที่สนใจเกี่ยวกับสัตว์ทะเล และทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์ทะเลที่ผู้เขียนนำเสนอมีความน่าเชื่อถือ

ตัวอย่างที่ 3 สารคดีเรื่อง “การกลับมาของ...ปูมะพร้าว” (2545 , น.53)

สิ่งแรกที่ทุกคนเห็นปูมะพร้าวแล้วต้องร้องว่า !!? คือขนาดใหญ่เหลือหลาย เมื่อวัดจากปลายขาข้างหนึ่งไปจรดปลายขาอีกข้างหนึ่ง อาจกว้างถึง 70 เซนติเมตร (หนังสือบางเล่ม เช่น Coral Reef Field Guide ของ G. Allen และ R. Steene รายงานว่า 35 เซนติเมตร นั้นเป็นขนาดธรรมดา สำหรับ 70 เซนติเมตร คือขนาดใหญ่ที่สุดมีรายงานจากต่างประเทศใน ค.ศ. 1970)

จากตัวอย่าง คำว่า “Coral Reef Field Guide” กับคำว่า “G. Allen” และ “R. Steene” เป็นการเขียนคำทับศัพท์เป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษ ในที่นี้คำว่า “Coral Reef Field Guide” เป็นชื่อเฉพาะ กล่าวคือ เป็นชื่อเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับสัตว์ทะเล ซึ่งเขียนโดย “G. Allen” และ “R. Steene” ซึ่งก็เป็นชื่อเฉพาะของบุคคลที่เป็นผู้เขียนเอกสารทางวิชาการเล่มนี้ ซึ่งเอกสารทางวิชาการเล่มนี้เป็นเอกสารที่ผู้เขียนใช้อ้างอิงข้อมูลเกี่ยวกับขนาดของปูมะพร้าวทั้งที่เป็นขนาดปกติคือ มีความกว้างจากปลายขาข้างหนึ่งถึงปลายขาอีกข้างหนึ่ง 35 เซนติเมตร ส่วนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดที่สำรวจพบในปี ค.ศ. 1970 คือ กว้างถึง 70 เซนติเมตร จากตัวอย่างนี้ ผู้เขียนสารคดีใช้การเขียนคำทับศัพท์โดยการใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษที่เป็นชื่อเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับสัตว์ทะเล

และชื่อผู้เขียนเอกสารทางวิชาการเพื่ออ้างอิงข้อมูลเกี่ยวกับขนาดของปูมะพร้าวในงานเขียนประเภทสารคดี และเพื่อให้ข้อมูลที่นำเสนอในงานเขียนประเภทสารคดีมีความน่าเชื่อถือ

ตัวอย่างที่ 4 สารคดีเรื่อง “การกลับมาของ...ปูมะพร้าว” (2545 , น.49)

จนวันหนึ่งในเดือนเมษายน 2542 เรือสำรวจแหล่งปลาทูน่าในทะเลสาบของกรมประมง เดินทางกลับเข้าเทียบท่าสถานีวิจัยชีววิทยาและประมง ฯ นอกเหนือจากข้อมูลที่มีคุณค่า และเป็นอนาคตของอุตสาหกรรมประมงไทย เรือลำนี้นำปูมะพร้าวจำนวน 23 ตัวจากเกาะAssumption ประเทศเซเชลส์ (Seychelles) มาด้วย

จากตัวอย่าง คำว่า “Assumption” และคำว่า “Seychelles” เป็นการเขียนคำทับศัพท์ โดยการใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษ ในที่นี้ทั้งคำว่า “Assumption” และคำว่า “Seychelles” เป็นชื่อเฉพาะที่เป็นชื่อสถานที่ กล่าวคือ คำว่า “Assumption” เป็นชื่อเกาะ ส่วนคำว่า “Seychelles” เป็นชื่อประเทศที่เกาะ “Assumption” ตั้งอยู่ ในตัวอย่างนี้ผู้เขียนใช้การเขียนคำทับศัพท์โดยการใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษเพื่ออ้างอิงชื่อเฉพาะ คือ ชื่อเกาะ และชื่อประเทศที่เรือสำรวจแหล่งปลาทูน่าในทะเลสาบของกรมประมงไปขอพันธุ์ปูมะพร้าวมาเพาะเลี้ยงในประเทศไทย เหตุที่ผู้เขียนเลือกใช้การเขียนทับศัพท์เป็นภาษาอังกฤษเนื่องจากชื่อเกาะและชื่อประเทศที่ผู้เขียนกล่าวถึงเป็นเกาะและประเทศเล็ก ๆ ที่คนไทยส่วนใหญ่ไม่ค่อยรู้จัก จึงต้องใช้การเขียนทับศัพท์เป็นภาษาอังกฤษเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ข้อมูลที่ผู้เขียนนำเสนอ โดยผู้เขียนใช้การเขียนทับศัพท์เป็นภาษาไทยเพื่อช่วยในการอ่านออกเสียงชื่อประเทศ คือคำว่า “เซเชลส์” กำกับหน้าคำว่า “Seychelles”

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยพบว่า ในผลงานประเภทสารคดีของธรรณ อารังนาวาสวัสดิ์ มีการใช้คำทับศัพท์อยู่ 2 รูปแบบ คือ การเขียนคำทับศัพท์แบบถ่ายเสียงเป็นตัวอักษรภาษาไทย ซึ่งเป็นวิธีที่พบมากที่สุด เนื่องจากคำทับศัพท์ส่วนใหญ่คำที่คนไทยคุ้นเคย และเข้าใจความหมายดีแล้ว และคำในภาษาต่างประเทศบางคำแม้ว่าจะมีการบัญญัติคำในภาษาไทยขึ้นใช้แทน แต่ก็ยังเป็นคำที่ยาว ผู้เขียนจึงใช้คำเดิมในภาษาต่างประเทศเพื่อให้เกิดความกระชับ และ เพื่อให้สารคดีมีความน่าเชื่อถือในทางวิชาการ

4.2.2 การใช้ภาพพจน์

ภาพพจน์คือคำ หรือกลุ่มคำที่เกิดจากกลวิธีการใช้คำ เพื่อให้เกิดภาพที่แจ่มชัดและลึกซึ้งกินใจของผู้อ่านและผู้ฟัง ดังที่พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม : ภาพพจน์ ไหวหาร และกลการประพันธ์ (2539 , น.109) ได้ให้ความหมายของภาพพจน์ไว้ดังนี้

สำนวนภาษารูปแบบหนึ่ง เกิดจากการเรียบเรียงถ้อยคำด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้ผิดแผกไปจากการเรียงลำดับคำหรือความหมายของคำตามปกติ เพื่อให้เกิดภาพหรือให้มีความหมายพิเศษ

ในผลงานประเภทสารคดีของธวัช ธำรงนาวาสวัสดิ์ มีการใช้ภาพพจน์เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพเหตุการณ์ อารมณ์ กิริยาอาการ ความรู้สึกของตัวละครและบุคคลที่ผู้เขียนกล่าวถึง ซึ่งเป็นวิธีการใช้ภาษาที่ทำให้เห็นภาพได้ชัดเจน และเกิดความประทับใจ ในผลงานประเภทสารคดีของธวัช ธำรงนาวาสวัสดิ์ มีการใช้ภาพพจน์ประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.2.2.1 อุปมา

4.2.2.2 อุปลักษณะ

4.2.2.3 สัทพจน์

4.2.2.4 บุคลาธิษฐาน

4.2.2.5 การอ้างถึง

4.2.2.1 อุปมา

อุปมาเป็นภาพพจน์ที่ใช้เพื่อเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งให้เหมือนอีกสิ่งหนึ่ง ดังที่พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม : ภาพพจน์ ไหวหาร และกลการประพันธ์ (2539 , น.190) ให้ความหมายของอุปมาไว้ว่า “เป็นภาพพจน์ที่นำเอาสิ่งต่างกัน 2 สิ่งมาเปรียบเทียบกัน โดยใช้คำเชื่อมที่แสดงให้เห็นว่าเหมือนกัน”

อย่างกระจัดกระจายไปอย่างรวดเร็วของผู้ปลากล้วยได้อย่างชัดเจนขึ้น และผู้อ่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับการระเบิด ซึ่งแรงระเบิดจะผลักดันให้ทุกสิ่งทุกอย่างภายในรัศมีแตกกระจายกันคืออยู่แล้ว จึงทำให้เข้าใจในสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อและเปรียบเทียบได้ชัดเจนขึ้น

ตัวอย่างที่ 3 สารคดีเรื่อง “ทำไม...ไปชุมพร” (2547 , น.218 – 219)

หาดหัวหินไม่ต้องพูดถึง ปัจจุบันมีทั้งผู้คน ม้า และหมาเต็มหาด กัน
บูห์รี ขยะ และเศษสิ่งก่อสร้างจากคอนกรีต ๆ เพียบ หาดชะอำไปที่ไรเจอแต่ทัวร์
โป่ง ๆ ซึ่ง หาดบางแสนเห็นแต่ร่มกะเก้าอี้ไม่เห็นหาด พัทยาก็มีแต่เรือยนต์จอด
เรียงกันดูจืดจางเหมือนเตอริไซต์

จากตัวอย่าง ข้อความ “จอดเรียงกันดูจืดจางเหมือนเตอริไซต์” เป็นการใชภพพจน์แบบอุปมา เพื่อเปรียบเทียบสภาพอันจืดจาง และแออัดของชายหาดพัทยา ที่มีผู้ประกอบการท่องเที่ยวจำนวนมากนำเรือยนต์มาจอดเรียงรายเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการแต่ละรายนำเรือยนต์ของตนเองที่มีจำนวนมากมาจอดเรียงรายไว้เต็มหาดพัทยาว่า “จอดเรียงกันดูจืดจางเหมือนเตอริไซต์” เพื่อให้เห็นภาพความแออัดของชายหาดพัทยาที่มีผู้ประกอบการท่องเที่ยวนำเรือยนต์มาจอดรอให้บริการเป็นจำนวนมาก จนดูเหมือนกับคิวรถมอเตอร์ไซด์รับจ้างตามซอยต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ ที่แต่ละคิวมีจำนวนรถให้บริการหลายคันจนดูแออัดและวุ่นวาย และผู้อ่านมีความเข้าใจและคุ้นเคยกับความวุ่นวายและแออัดของคิวรถมอเตอร์ไซด์ตามถนนหนทางเป็นอย่างดี จึงทำให้เข้าใจในสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อและเข้าใจในสิ่งที่ผู้เขียนเปรียบเทียบได้เป็นอย่างดี

4.2.2.2 อุปลักษณ์

อุปลักษณ์ คือ กล่าวเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งให้เป็นอีกสิ่งหนึ่ง หรือการเปรียบเทียบโดยนัย ดังที่พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม : ภาพพจน์ ไวยากร และกลการประพันธ์ (2539 , น.138) ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

“หอยทะเล” ของคณะประมง ม.เกษตรศาสตร์ ก็ใช้หนังสือเล่มนี้มาตลอด เมื่อผู้รู้เรียนจากสองหนังสือมาจะเจอกัน อาจเกิดการเถียงกันจับกันแนมกันได้

จากตัวอย่าง ข้อความ “ขณะที่ Abbott เป็นหนังสือสูงส่ง เรียกว่าเป็นไบเบิลด้านหอยได้เลย” เป็นการใชภพพจน์แบบอุปลักษณ์ ซึ่งในที่นี้ผู้เขียนใช้คำว่า “ไบเบิล” ซึ่งเป็นพระคัมภีร์ของศาสนาคริสต์ ที่ถือว่าเป็นของสูงส่งศักดิ์สิทธิ์ และมีเนื้อหาที่ละเอียดมาก มาใช้เปรียบเทียบโดยนัยกับเอกสารทางวิชาการด้านหอยทะเลของ Abbott เพื่อแสดงให้เห็นว่า เอกสารทางวิชาการเล่มนี้ให้ข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับหอยทะเลได้อย่างละเอียด และถูกต้อง แม่นยำมากกว่าเอกสารฉบับอื่น ๆ เป็นอย่างมาก

ตัวอย่างที่ 3 สารคดีเรื่อง “ทะเล” (2547 , น.82)

จุดดำน้ำในซาบามีทั้งหมด 10 แห่ง สามแห่งอยู่ใน Celebes Sea (Sipadan Mabul Kapalai) หนึ่งแห่งอยู่ใน Sulu Sea (Lankayan) ที่เหลือ 6 แห่งอยู่ในทะเลจีนใต้ On Earth อยากพาคุณไปให้ครบทุกแห่ง แต่ไม่มีปัญญา เพราะคำหนังสือจะพุ่งกระฉูดกลายเป็นเล่มละพันบาท หลังจากนั้นจะขายไม่ออก ทั้งนักเขียนทั้งช่างภาพทั้งสำนักพิมพ์ถึงเวลาร้องไห้ฮือ ผมจึงต้องเพื่อนแล้วเพื่อนอีก สามทะเลใน Celebes ยิ่งไงก็ต้องไป ถือเป็นจุดขายของบอร์เนียว สำหรับทะเลที่เหลือ แม้ไม่ได้ไปแบบเจาะลึก แต่ผมขอให้ข้อมูลยั่วความอยาก

จากตัวอย่าง ข้อความ “สามทะเลใน Celebes ยิ่งไงก็ต้องไป ถือเป็นจุดขายของบอร์เนียว” เป็นการใชภพพจน์แบบอุปลักษณ์ ในที่นี้ข้อความ “ถือเป็นจุดขายของบอร์เนียว” ถือเป็นการใช้อุปลักษณ์ คือการเปรียบเทียบโดยนัย เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นภาพว่า ทะเล 3 แห่งที่ Celebes คือ Sipadan Mabul และ Kapalai เป็นทะเลที่มีความสวยงาม และความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติเป็นอย่างมาก จนถือเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของบอร์เนียว ซึ่งอาจเปรียบเทียบให้เป็น “จุดขาย” ของบอร์เนียวเลยก็ว่าได้

4.2.2.3 สัทพจน์

สัทพจน์ คือการใช้คำเพื่อเลียนเสียง ดังที่พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม : ภาพพจน์ ไวยากรณ์ และกลการประพันธ์ (2539 , น.155) ได้ให้ความหมายของสัทพจน์ไว้ดังนี้

สัทพจน์ คือ การเลียนเสียงธรรมชาติ โดยใช้รูปแบบ (Form) และคำเพื่อเลียนเสียงต่าง ๆ เช่น dong , crackle , moo , pop , whiz , whosh , zoom ในภาษาไทย เช่น เสียงห่าหรง เสียงกรอบแกรบ เสียงนกหวีด เสียงลมหวีดหวิว

ในผลงานประเภทสารคดีของธวัช อัมรนาทสวัสดิ์ มีการใช้ภาพพจน์แบบสัทพจน์ในการเลียนเสียงต่าง ๆ เพื่อให้ภาพ และทำให้เข้าใจเนื้อเรื่องได้เด่นชัดยิ่งขึ้น ในผลงานประเภทสารคดีของธวัช อัมรนาทสวัสดิ์ มีการใช้สัทพจน์ในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 สารคดีเรื่อง “ชีวิตเศร้าร้ายของเหล่าปลิง(ทะเล)” (2545 , น.40)

ยังไม่ทันที่ท่านประธาน ฯ จะได้ลงมือร่างหนังสือ เสียงพายเรือ
จ๋อมแจ๋มดังเข้ามา ก่อนมีเสียงคนพูดเหนือน้ำว่า “ดูสิ...มีปลิงเพียบเลย เอ๊ย !!?
พวกเรารูย”

จากตัวอย่าง คำว่า “จ๋อมแจ๋ม” เป็นการใช้สัทพจน์เลียนเสียงเพื่อให้เห็นภาพ และเข้าใจเนื้อเรื่องได้อย่างชัดเจนขึ้น ในที่นี้คำว่า “จ๋อมแจ๋ม” เป็นคำที่ใช้เลียนเสียงใบพายกระทบกับน้ำในขณะที่กำลังพายเรือ จากตัวอย่างนี้ทำให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจนขึ้น และเข้าใจเนื้อเรื่องได้ว่ากลุ่มชาวประมงกำลังพายเรือออกมาเพื่อจับปลิงทะเลที่มีอยู่จำนวนมากในบริเวณนี้ไปขาย

ตัวอย่างที่ 2 สารคดีเรื่อง “กำเนิด...เต่ามะเฟือง” (2545 , น.171 – 172)

“วันเพ็ญเดือนสิบสอง น้ำนองเต็มตลิ่ง เราทั้งหลายชายหญิง สนุก
กันจริงวันลอยกระทง” เสียงเพลงดังลั่นจากชายหาด สลับกับดอกไม้ไฟถูกจุด

ขึ้นไประเบิดบั้งกลางฟ้า กลายเป็นประกายคล้ายดอกไม้ไฟ ในสายตามนุษย์ ภาพเช่นนี้งดงามนัก แต่ในสายตาของเต่ามะเฟือง...นั่นคืออันตราย

จากตัวอย่าง คำว่า “บั้ง” เป็นการใช้ศัพท์พจน์เลียนเสียงเพื่อให้เห็นภาพ และเข้าใจเนื้อเรื่องได้อย่างชัดเจนขึ้น ในที่นี้คำว่า “บั้ง” เป็นคำที่ใช้เลียนเสียงของพลุ และดอกไม้ไฟที่ถูกจุด และระเบิดกลางอากาศ จากตัวอย่างนี้ทำให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจนขึ้น และเข้าใจเนื้อเรื่องได้ว่า ชายหาดที่เป็นสถานที่วางไข่ของแม่เต่ามะเฟืองที่เคยเงียบสงบ กลายเป็นที่ซึ่งไม่ปลอดภัยต่อแม่เต่ามะเฟืองอีกต่อไป เนื่องจากชายหาดแห่งนี้ถูกมนุษย์บุกรุก อย่างเช่นในคืนวันลอยกระทงวันนี้ ที่มนุษย์พากันร้องรำทำเพลง จุดพลุและดอกไม้ไฟเสียงดังสนั่น ทำให้แม่เต่ามะเฟืองไม่กล้าวางไข่ที่ชายหาดแห่งนี้อีกต่อไป

ตัวอย่างที่ 3 สารคดีเรื่อง “ฮันนีมูนเมืองกระบี่” (2547 , น.47 – 48)

เมื่อสิบเอ็ดโมงสิบนาที ผมได้ยินคำหวานจากน้องสาวเป็นครั้งแรก
ฟังแล้วขนลุกชูไปหมด

“พี่ธรรมา...กลองไล่ของทะเลักแล้วค่ะ” อูย...ฮ่า ๆๆ อยากหัวเราะ
ให้ท้องฟ้า เกิดมาได้ยินคำพูดมาก็นับล้านประโยค ทั้งชีวิตรอประโยคนี้เพียง
ประโยคเดียว จากยิ้มที่เคยเหี่ยว ๆ เพราะฉีกมานานตั้งแต่ก่อนสิบเอ็ดโมง ผม
กลับมายิ้มยิ้มหน้าใส ใครต่อใครเข้ามาทักท้วงหัวเราะที่คุณ ๆ ผู้กรุณามางานของ
ผม ประมาณร้อยละ 90 ผมไม่ทราบหรือจำไม่ได้ว่า เขาหรือเธอคือใครกัน ?

จากตัวอย่าง คำว่า “อูย...ฮ่า ๆๆ” เป็นการใช้ศัพท์พจน์ในการเลียนเสียงเพื่อให้เห็นภาพ และเข้าใจเนื้อเรื่องได้อย่างชัดเจนขึ้น ในที่นี้คำว่า “อูย...ฮ่า ๆๆ” เป็นการเลียนเสียงคนที่ร้องครางอย่างโล่งอกก่อนหัวเราะอย่างดีใจ จากตัวอย่างนี้ทำให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจนขึ้น และเข้าใจเนื้อเรื่องได้ว่า ผู้เขียนเล่าความรู้สึก เมื่อครั้งที่ผู้เขียนอยู่ในงานเลี้ยงฉลองแต่งงานของตนเองซึ่งจัดในโรงแรมขนาดใหญ่และหรูหรา ซึ่งผู้เขียนรู้สึกโล่งอก และดีใจจนอยากหัวเราะออกมาดัง ๆ ที่เห็นแขกหรือจำนวนมากมางานเลี้ยงฉลองแต่งงาน รวมทั้งใส่ของขวัญและซองเงินเป็นจำนวนมาก เพื่ออวยพรและช่วยเหลือเป็นรายจ่ายในงานแต่งงาน

4.2.2.4 บุคลาธิษฐาน

บุคลาธิษฐานเป็นการเปรียบเทียบสัตว์ สิ่งของ และสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่มีตัวตนให้มีกิริยาอาการ อารมณ์ และความรู้สึกเช่นเดียวกับมนุษย์ ดังที่พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม : ภาพพจน์ ไฉนา และกลการประพันธ์ (2539 , น.163) ให้ความหมายไว้ดังนี้

การสมมุติสิ่งไม่มีชีวิต ความคิด นามธรรม หรือสัตว์ให้มีสติปัญญา หรือกิริยาอาการเยี่ยงมนุษย์ บุคลาธิษฐานนิยมใช้กันเป็นประจำในภาษา โดยเฉพาะในวรรณกรรมประเภทร้อยกรอง

ในผลงานประเภทสารคดีของธรรณ อารังนาวาสวัสดิ์มีการใช้บุคลาธิษฐานในสารคดี เพื่อให้สารคดีมีความน่าสนใจ ทำให้เห็นภาพ และเข้าใจเนื้อเรื่องได้อย่างชัดเจนขึ้น ในผลงานประเภทสารคดีของธรรณ อารังนาวาสวัสดิ์ มีการใช้ภาพพจน์แบบบุคลาธิษฐานดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 สารคดีเรื่อง “ม้าน้ำกับความเป็นพ่อ” (2545 , น.28)

“แม่...พ่อเค้ายังไม่กลับอีกหรือครับ ?” เด็กหนุ่มเอ่ยเสียงทำลาย ความเสียบ เขานั่งอยู่กับโต๊ะกินข้าวมานานแล้ว แสงแดดข้างนอกจางหายไป ความมืดอย่างกรายเข้ามาในห้อง แต่ยังไม่มีการเปิดไฟ

จากตัวอย่าง ข้อความที่ว่า “ความมืดอย่างกรายเข้ามาในห้อง” เป็นการใช้ภาพพจน์แบบบุคลาธิษฐาน เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพ และเข้าใจเนื้อเรื่องได้ชัดเจนขึ้น ในที่นี้ข้อความที่ว่า “ความมืดอย่างกรายเข้ามาในห้อง” เป็นการสมมุติให้ความมืดในเวลากลางคืนซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต ให้ทำกิริยาอาการได้อย่างมนุษย์ คือ การเดินเข้ามาในห้องอย่างช้า ๆ จากตัวอย่างนี้ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพ และเข้าใจเนื้อเรื่องได้ว่า เหตุการณ์ในเนื้อเรื่องเกิดเมื่อเวลาใกล้ค่ำ ที่ผู้เป็นแม่กำลังหงุดหงิดที่สามีไม่ยอมกลับบ้านเพราะแอบไปมีความสัมพันธ์กับเด็กสาว และดูค่าบุตรชายอย่างรุนแรงก่อนขับรถออกไปเล่นไฟในบ่อนแห่งหนึ่ง ก่อนที่เด็กหนุ่มจะกระโดดตึกเพื่อฆ่าตัวตาย

ตัวอย่างที่ 2 สารคดีเรื่อง “การกลับมาของ...ปู่มะพร้าว” (2545 , น.53)

ปุ่มะพร้าวกำลังเดินไปเรื่อย ๆ คล้ายกำลังตีใจนิต ๆ ที่ได้ออกมาชม
โลกภายนอก งานสารคดีของผมเริ่มด้วยการสังเกตรูปร่างและพฤติกรรมของปุ่
 ยักษ์

จากตัวอย่าง ข้อความที่ว่า “ปุ่มะพร้าวกำลังเดินไปเรื่อย ๆ คล้ายกำลังตีใจนิต ๆ ที่ได้
 ออกมาชมโลกภายนอก” เป็นการใช้ภาพพจน์แบบบุคคลาธิษฐาน เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพ และเข้าใจ
 เนื้อเรื่องได้ชัดเจนขึ้น ในที่นี้ข้อความที่ว่า “ปุ่มะพร้าวกำลังเดินไปเรื่อย ๆ คล้ายกำลังตีใจนิต ๆ ที่
 ได้ออกมาชมโลกภายนอก” เป็นการสมมุติให้สัตว์ คือ ปุ่มะพร้าว ทำกริยาอาการเดินไปเดินมาด้วยความ
 ใจได้เช่นเดียวกับมนุษย์ จากตัวอย่างนี้ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพ และเข้าใจเนื้อเรื่องได้อย่าง
 ชัดเจนขึ้นว่า ผู้เขียนนำปุ่มะพร้าวตัวหนึ่งออกมาจากบ่อเพาะเลี้ยงมาไว้บนชายหาดเพื่อเก็บข้อมูล
 เกี่ยวกับรูปร่างและพฤติกรรมของปุ่มะพร้าว

ตัวอย่างที่ 3 สารคดีเรื่อง “ขั้บรกลดเลี้ยงเที่ยวเกาะช้าง” (2547 , น.279 – 280)

ข้อแม้สำหรับการเที่ยวป่าชายเลน หลีกเลี้ยงตอนเที่ยงนะครับ ตอน
 บ่ายต้น ๆ ก็ไม่ควรไป แดดจะร้อนรุ่ม สัตว์น้อยใหญ่แอบหลบตามสมุมทุมพุ่มไม้
 จ้างก็ไม่ออกมาให้คุณชม เราต้องไปสักบ่ายสี่โมง ป่าชายเลนช่วงนั้นจะเปลี่ยน
 สภาพเป็นสวรรค์ นกร้องจ๊ับ ปลาตีนยืมแผล่ ปูก้ามดาบหนุ่มเริงรำ โบกก้ามไป
มาให้สลอน (สังเกตคำว่า “หนุ่ม” ปุ่สาวไม่มีก้ามเป็นดาบครับ)

จากตัวอย่าง ข้อความที่ว่า “ปลาตีนยืมแผล่ ปูก้ามดาบหนุ่มเริงรำ โบกก้ามไปมาให้
 สลอน” เป็นการใช้ภาพพจน์แบบบุคคลาธิษฐาน เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพ และเข้าใจเนื้อเรื่องได้ชัดเจน
 ยิ่งขึ้น ในที่นี้ข้อความที่ว่า “ปลาตีนยืมแผล่ ปูก้ามดาบหนุ่มเริงรำ โบกก้ามไปมาให้สลอน” เป็น
 การสมมุติให้สัตว์ คือ ปลาตีน และปูก้ามดาบทำกริยาอาการยืม รำเริงและตีใจได้เช่นเดียวกับ
 มนุษย์ จากตัวอย่างนี้ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพ และเข้าใจได้อย่างชัดเจนว่า นักท่องเที่ยวควรเที่ยวชม
 ป่าชายเลนในช่วงเวลาหลังสี่โมงเย็น เนื่องจากเป็นช่วงเวลาสัตว์หลาย ๆ ชนิดที่อาศัยในป่าชาย
 เลนจะออกหากิน และเป็นเวลาที่อากาศไม่ร้อนจนเกินไปนัก

ตัวอย่างที่ 2

สารคดีเรื่อง "เที่ยวทะเลบ้านกรูด" (2547 , น.146 – 147)

พระก็ไหว้แล้ว ค่างก็สองแล้ว เมื่อไหร่ถึงเวลาไปดำน้ำดูแนวปะการังสักทีละ ? ก่อนไปต้องเกริ่นนำครับ ไม่เกริ่นเดียวไปแล้วไม่ตื่นตื่น การเกริ่นเริ่มจากสมัยผมเด็ก ๆ เพลง "จักรยานคนจน" ดังกระหึ่มเมือง ตอนนั้นพวกเราหาจักรยานมาถีบ พอผ่านหน้ารุ่มน้องน่ารักในโรงเรียน พวกเขื่อนอ่อนแอ่ยทำนองว่า "จักรยานของพี่ ราคาไม่ก็ร่อยบาท..." หลังจากวนไปวนมาหลายเที่ยว เราก็ประจักษ์ว่า จักรยานอย่างเราสู้ "ซีริสสาม" ของหนุ่มมหา ' ลัยไม่ได้จริง ๆ เลยตัดอกตัดใจเก็บจักรยานไว้ในบ้าน หันมาสะสมเงินเตรียมซื้อซีริสสามแทน (เก็บมาก็นานแสนนานล้านนาน ทำไมยังซื้อไม่ได้สักทีวู้ย)

จากตัวอย่าง "จักรยานของพี่ ราคาไม่ก็ร่อยบาท" เป็นการใช้ภาพพจน์ประเภทการอ้างถึง ในที่นี้ "จักรยานของพี่ ราคาไม่ก็ร่อยบาท" เป็นเนื้อเพลงส่วนหนึ่งของเพลงไทยลูกทุ่งที่มีชื่อว่า "จักรยานคนจน" ซึ่งขับร้องโดยยอดรัก สลักใจ ในที่นี้ผู้เขียนนำเนื้อเพลงที่ว่า "จักรยานของพี่ ราคาไม่ก็ร่อยบาท" มาใช้ในการอ้างถึง โดยการเชื่อมโยงความคิดจากเนื้อเพลงที่ว่า "จักรยานของพี่ ราคาไม่ก็ร่อยบาท" นำไปสู่การกล่าวถึงสมัยที่ผู้เขียนยังเป็นเด็กวัยรุ่นที่พากันขี่จักยานและร้องเพลง "จักรยานคนจน" เพื่อเกี่ยวพาราสีรุ่มน้องนักเรียนหญิงที่หน้าตาดี ซึ่งการใช้การอ้างถึงในตัวอย่างนี้ส่งผลให้สารคดีมีความน่าสนใจ สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทำให้เห็นภาพและเข้าใจเนื้อเรื่องได้อย่างชัดเจน

ตัวอย่างที่ 3

สารคดีเรื่อง "ลูเซิร์น" (2548 , น.129)

"สิงโตตัวนั้นดูหงอยเหงา กลางอกของเขามีหอกเสียบ"

แม้จะเป็นวิธีการที่แย่มากในการบรรยายถึง "สิงห์สลัก" 1 ใน 2 ชุดยอดแหล่งท่องเที่ยวประจำเมืองลูเซิร์น ด้วยบทเพลง "ทินเนอร์" ของนำแอ๊ด แต่ผมคิดเช่นนั้นเมื่อแรกเห็น

จากตัวอย่างข้างต้น "สิงโตตัวนั้นดูหงอยเหงา กลางอกของเขามีหอกเสียบ"เป็นการใช้ภาพพจน์ประเภทการอ้างถึง ในที่นี้ "สิงโตตัวนั้นดูหงอยเหงา กลางอกของเขามีหอกเสียบ" เป็น

ข้อความที่ดัดแปลงจากเนื้อเพลงไทยสากลที่มีชื่อว่า “ทินเนอร์” ของคาราบาว ซึ่งมีเนื้อร้องในส่วนนี้ว่า “เด็กชายคนนั้นดูหงอยเหงา ในมือของเขามีทินเนอร์” ในที่นี้ผู้เขียนนำข้อความที่ดัดแปลงจากเนื้อเพลงที่ว่า “สิงโตตัวนั้นดูหงอยเหงา กลางอกของเขามีหอกเสียบ” มาใช้ในการอ้างถึง โดยการเชื่อมโยงความคิดจากข้อความที่ดัดแปลงจากเนื้อเพลงที่ว่า “สิงโตตัวนั้นดูหงอยเหงา กลางอกของเขามีหอกเสียบ” นำไปสู่การกล่าวถึงลักษณะของรูปสลัก “สิงโตแสนเศร้า” (Lion Monument) ที่เมืองลูเซิร์น ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งเป็นรูปสลักสิงโตใบหน้าเศร้าที่ถูกหอบปากทะเลสู่ลำตัวที่ถูกสร้างเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ทหารรับจ้างชาวสวิสที่เสียชีวิตกว่า 700 คนสู้รบเพื่ออารักขาพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 แห่งฝรั่งเศส การใช้การอ้างถึงในตัวอย่างนี้ทำให้สารคดีมีความน่าสนใจ สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทำให้เห็นภาพและเข้าใจเนื้อเรื่องได้อย่างชัดเจน

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยพบว่า ในผลงานประเภทสารคดีของธรรณ อัมรนาवासวัสดิ์ มีการใช้ภาพพจน์อยู่ 5 ประเภท คือ อุปมา อุปลักษณ์ สัทพจน์ บุคลาธิษฐาน และการอ้างถึง มีการใช้ภาพพจน์แบบอุปมามากที่สุด เนื่องจากเป็นภาพพจน์ที่ใช้การเปรียบเทียบแบบตรงตัว จึงทำให้เขียนได้ง่าย ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพ และเข้าใจเนื้อเรื่องได้ชัดเจนมากขึ้น

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับกลวิธีการเขียนสารคดีของธรรณ อัมรนาवासวัสดิ์ ในด้านการนำเสนอสารในงานเขียนประเภทสารคดีของธรรณ อัมรนาवासวัสดิ์ พบว่า มีทั้งสารประเภทข้อเท็จจริง ซึ่งมีทั้งข้อเท็จจริงประเภทประสบการณ์ และข้อเท็จจริงประเภทวิชาการ ส่วนสารประเภทข้อคิดเห็นในงานเขียนสารคดีของธรรณ อัมรนาवासสวัสดิ์นั้นมีทั้งข้อคิดเห็นเชิงประเมินค่า ข้อคิดเห็นเชิงแนะนำ ข้อคิดเห็นเชิงตั้งข้อสังเกต และข้อคิดเห็นเชิงอารมณ์

ในด้านกลวิธีการใช้ภาษาในงานเขียนประเภทสารคดีของธรรณ อัมรนาवासสวัสดิ์ พบว่า การใช้คำมีการซ้ำคำทั้งการซ้ำคำตามวิธีการ ซึ่งพบว่าการซ้ำคำแบบใช้เครื่องหมายยก (๗) มากที่สุด และการซ้ำคำตามวัตถุประสงค์นั้น พบว่าการซ้ำคำเพื่อเน้นย้ำความมากที่สุด นอกจากนี้ยังมีการซ้อนคำ โดยพบว่าการซ้อนคำเพื่อความหมายมากที่สุด ส่วนการใช้คำทับศัพท์มีการเขียนคำทับศัพท์เป็นตัวอักษรภาษาไทยมากที่สุด อีกทั้งด้านการใช้ภาพพจน์ พบว่า มีการใช้ภาพพจน์แบบอุปมามากที่สุด

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า งานเขียนประเภทสารคดีของธรรณ อัมรนาवासสวัสดิ์ เป็นการเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวิชาการด้านสัตว์ทะเล ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และข้อเท็จจริงที่เป็นประสบการณ์ของผู้เขียน หรืออาจเป็นประสบการณ์ของผู้อื่นที่ได้รับการบอกเล่ามา โดยสอดแทรก

ข้อคิดเห็นในเชิงสร้างสรรค์ด้วยการเสนอแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับสังคม ตลอดจนการอนุรักษ์
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลวิธีทางภาษาที่เรียบง่าย แต่สามารถสร้างมโนภาพให้แก่ผู้อ่านจน
ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่องและแนวคิดได้อย่างชัดเจน